

VĒSTURES AVOTI

LATVIJAS CENTRĀLĀS PADOMES RADISTS EMĪLS VECMANIS (1913–2006)

Pirms 70 gadiem – 1943. gada 13. augustā – tika nodibināta viena no redzamākajām nacionālās pretošanās kustības organizācijām Otrā pasaules kara laikā Latvijā – “Latvijas Centrālā padome” (LCP), kas laikā no 1943. līdz 1945. gadam mēģināja uzņemties arī nacionālās pretošanās koordinācijas centra funkcijas. 21. gadsimta pirmajos gados sakarā ar ieceri izveidot Rīgas centrā piemiņas vietu LCP pirmajam priekšsēdētājam Konstantīnam Čakstem (1901–1945) organizācijas darbības problemātika guva samērā plašu atspoguļojumu medijos. Aktualizētā pieminekļa izveides iecere toreiz netika realizēta, un mūsdienā Latvijā ar LCP aktivitātēm saistītie jautājumi reti nonāk ne tikai politiķu un žurnālistu, bet arī 20. gadsimta vēstures pētnieku redzeslokā.

Par godu LCP dibināšanas jubilejai būtu pamats turpināt LCP vadošo darbinieku veikuma izvērtēšanu, kam aizvadītajos gadu desmitos jau veltīti vairāki nozīmīgi pētījumi. To gan nevarētu teikt par daudziem nepelnīti aizmirstajiem t.s. melnā darba darītājiem – LCP ierindas locekļiem, kuri bieži vien, riskējot ar savu dzīvību, realizēja dzīvē organizācijas vadības stratēģiskos mērķus.

20. gadsimta beigās un 21. gadsimta pašā sākumā vairāki Latvijā dzīvojošie LCP dalībnieki tika apbalvoti ar Triju Zvaigžņu ordeni.¹ Nav zināms, kādi bija kritēriji šo kandidātu izvirzīšanai, bet tas nemaina objektīvu faktu, ka ordeni nesaņēma lielākā daļa toreiz vēl mūsu vidū esošo organizācijas aktīvistu un atbalstītāju, kuru kopskaits jau tolaik nepārsniedza pāris desmitus cilvēku. Turklāt tikai dažus no viņiem nebija skārušas padomju represijas. Apbalvoto vidū nebija arī LCP radista Emīla Vecmaņa, kuram šogad apritētu 100 gadu.

E. Vecmanis dzimis 1913. gada 5. novembrī Rīgā. 1920. gadā E. Vecmanis dzīvoja Rīgā, Matisa ielā 47–7, bet turpmākos 20 gadus līdz pat 1940. gadam ar nelieliem pārtraukumiem – Rīgas kara slimnīcā (līdz 20. gs. 30. gadiem – Kara hospitālī) Rīgā, Hospitāļu ielā 55. 1933. gadā viņš beidza Rīgas Valsts tehnikumu un pēc tam strādāja par dzelzceļnieku. 1935.–1936. gadā E. Vecmanis dienēja Latvijas armijas Latgales divīzijas štāba Sakaru rotā, kur ieguva radista zināšanas.² 1941. gadā viņš nonāca Ventspilī, kur 1944. gadā iesaistījās LCP darbībā un kļuva par vienu no tās radistiem. Otrā pasaules kara beigās E. Vecmanis nemēģināja bēgt uz Zviedriju. Pēc nacistiskās Vācijas kapitulācijas viņš palika Ventspilī un turpināja darboties LCP grupā līdz tās sagrāvei 1945. gada rudenī.

Kad 1945. gada oktobrī Latvijā nelegāli no Zviedrijas ieradās četru LCP dalībnieku grupa Artura Arņiša (1909–1986) vadībā, sākās tobrīd vēl brīvībā palikušo LCP aktivistu un viņu atbalstītāju masveida aresti. Padomju represīvie orgāni E. Vecmani aizturēja Ventspilī 1945. gada 31. oktobrī.³ 1945. gada 10. novembrī viņam tika izvirzīta apsūdzība.⁴

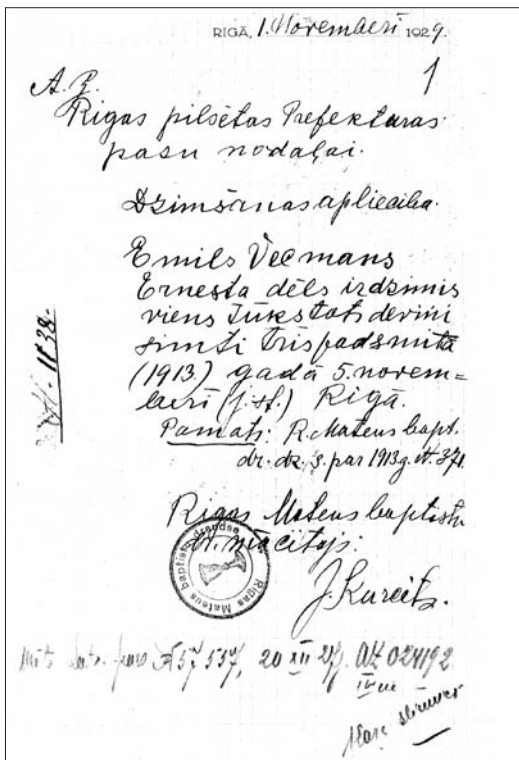
Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas karaspēka Kara tribunāls 1946. gada 16. maijā Rīgā E. Vecmani notiesāja kopā ar vēl 33 arestētajiem LCP dalībniekiem un viņu atbalstītājiem. E. Vecmanim piesprieda brīvības atņemšanu uz 15 gadiem ar tiesību zaudēšanu uz pieciem gadiem un personīgā īpašuma konfiskāciju.⁵ Sodū viņš izcietā Arhangeļskas apgabala Sevdivinlagā, Komi APSR Sevželdorlagā un Maskavas apgabalā. 1956. gada 6. septembrī E. Vecmanis tika atbrīvots no ieslodzījuma.⁶ Viņš varēja atgriezties Ventspilī, kur sāka dzīvot Skrundas ielā 10–1.⁷ Mūža nogali E. Vecmanis Ventspilī pavadīja pansionātā. Miris 2006. gada 9. maijā pulksten 5.30 Ventspilī.⁸

Publikācijas autors ar E. Vecmani tikās 2003. gada 4. aprīlī pansionātā “Selga” Ventspilī, Kuldīgas ielā 237. E. Vecmanis tobrīd jutās slikti un mūsu sarunas laikā nepiecēlās no gultas. Viņš pastāstīja, ka pēc izglītības ir elektrotehniķis un pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma 1956. gadā atgriezies strādāt Ventspils dzelzceļa stacijā. Atšķirībā no daudziem citiem atmiņu stāstītājiem un memuāru rakstītājiem E. Vecmanis neizcēla vai nepārspilēja savu lomu LCP, bet gluži pretēji – uzsvēra: “Es pats biju tikai sīks posms pretošanās kustībā.” Stāstītājs arī uzsvēra, ka tas, kas izlasāms par viņa darbību LCP bijušā Latvijas PSR Ministru padomes Valsts drošības komitejas (LPSR MP VDK) arhīva materiālos, esot patiesība. Reālistisks un vienkāršs – tāds arī E. Vecmanis palicis atmiņā no vienīgās tikšanās reizes. Diemžēl E. Vecmanim pansionātā nebija nevienas viņa paša fotogrāfijas, un autoram tās līdz šim nav izdevies atrast arī Latvijas arhīvos.

2006. gada 14. jūnijā pie autora Latvijas vēstures institūtā Rīgā, Akadēmijas laukumā 1, ieradās Dr. habil. sc. ing. profesors Viktors Zēbergs, lai dalītos savās atmiņās par E. Vecmani, kurš nesen bija aizgājis viņšaulē. Profesors raksturoja E. Vecmani kā nosvērtu un inteliģentu cilvēku. Diemžēl abu saskarsme bija īslaicīga, un tā ierobežojās ar profesionālo jomu, kas gan neliedza V. Zēberga acīs E. Vecmanim iemantot dziļu cieņu ne tikai kā saprotošam un atsaucīgam kolēģim darbaudzinātājam, bet arī krietnam un principiālam cilvēkam.

Jāatzīmē, ka E. Vecmaņa vārds sastopams arī vēstures literatūrā. Edgara Andersona (1920–1989) un Leonida Siliņa (1916–2005) LCP vēltītajā monogrāfijā E. Vecmanis pieminēts trīs reizes.⁹ Savās atmiņās E. Vecmani vairākkārt minējis Laimons Pētersons (1919–2006), jo viņi abi kopā atradās ieslodzījumā Arhangeļskas apgabalā.¹⁰ Savukārt šīs publikācijas autora pētījumā “Latvijas Centrālās padomes

I. dok. Emīla Vecmaņa
dzimšanas apliecības
noraksts
(LVVA, 2996-20-8094,
1. lp.)

vēstures nezināmās lappuses” relatīvi lielāka uzmanība E. Vecmanim pievērsta, aplūkojot viņa darbību LCP grupā 1945. gadā Ventspilī.¹¹ Arvīda Grīguļa (1906–1989) vēsturiskajā romānā “Kad lietus un vēji sitas logā”, kas balstīts uz LPSR MP VDK arhīva materiāliem un LCP dalībnieku atmiņu stāstījumiem, E. Vecmanis ar savu uzvārdu vienā epizodē atpazīstams radiotelegrāfista Vecmaņa tēlā.¹²

Pieminot LCP dibināšanas septiņdesmitgadi un E. Vecmaņa simtgadi, turpinājumā publicēti izvilkumi no bijušā LPSR MP VDK arhīva krimināllietām, kas tagad glabājas Latvijas Valsts arhīvā (LVA),¹³ un V. Zēberga atmiņas. Kā avots izmantoti paša E. Vecmaņa nopratināšanas protokoli un konfrontācijas protokoli starp E. Vecmani un citām arestētajām personām. Jāpiebilst, ka informācija par E. Vecmani atrodama arī citu arestēto LCP dalībnieku un viņu atbalstītāju nopratināšanas protokolos, bet tā ir fragmentāra un pārsvarā dublējas ar konfrontācijas protokolos pieejamajām ziņām. Nopratināšanas un konfrontācijas protokoli ne tikai sniedz ziņas par E. Vecmaņa darbību LCP, bet arī uzskatāmi ataino pieeju, kā padomju drošības struktūru darbinieki izmeklēšanas procesā pakāpeniski ieguva no arestētā varas iestādēm nepieciešamo informāciju.

Uzvārds, vārds un tēva vārds	a) Dzimšanas gads, mēnais un diena. b) Piedzimības vieta. c) Kur dzimstis ievērojami tālāk pirms iesaukšanas kara dienestā.	Tautība, tirdze, tēglība un nodarbošanās	Ģimenes sastāvs. (Izglītība, kurss un bērnu vārds, dzimšanas datums un dzīves vieta).	D i e	
				a) Kad un kur iesaukts un pieņemšanas laimotais di. b) No kādas karaņģimnāžas izvadīts.	a) Kad un ar kādu pavēli ieskaitīts dienā un ar kādu iedziņu. b) Ar kādu pavēli atzīts par bojāgājušu.
1	2	3	4	5	6
<p><i>Atmaņš, pērnāls.</i> <i>Atmaņš, pērnāls.</i> <i>Atmaņš, pērnāls.</i></p>	<p>1911 g. 8. augustā Līvānā, bag. Līvānā, bag. at. at. at.</p>	<p>Latviski 5 v. pamatā Zemkopība.</p>	<p>4 bērni z. p.</p>	<p>17. februārī 1933 g. Pilsētā, kara ap. p. d. Pilsētā, kara ap. p. d. 1. augustā 1933 g. Pilsētā, kara ap. p. d.</p>	<p>130. februārī 1933 g. Pilsētā, kara ap. p. d. 11. aprīlī 1933 g. Pilsētā, kara ap. p. d. 1. oktobrī 1933 g. Pilsētā, kara ap. p. d. 1. oktobrī 1933 g. Pilsētā, kara ap. p. d.</p>
<p><i>Atis, Svētis.</i> <i>Atis, Svētis.</i></p>	<p>1911 g. 30. novembrī. Līvānā. Līvānā, kara ap. p. d.</p>	<p>Latviski. ca. lut. Būvniecība g. m. m. p. d. Tirdzniecība lat. p. d.</p>	<p>4 bērni z. p.</p>	<p>17. februārī 1933 g. Būvniecība, kara ap. p. d. Būvniecība, kara ap. p. d. 17. februārī 1933 g. Būvniecība, kara ap. p. d.</p>	<p>17. aprīlī 1933 g. ar pavēli iesaukts un 15. aprīlī 1933 g. ar pavēli atzīts par bojāgājušu. 17. aprīlī 1933 g. ar pavēli iesaukts un 15. aprīlī 1933 g. ar pavēli atzīts par bojāgājušu.</p>
<p><i>Atis, Svētis.</i> <i>Atis, Svētis.</i></p>	<p>1912 g. 16. novembrī. Līvānā. Līvānā, kara ap. p. d.</p>	<p>Latviski. ca. lut. 6 v. iedzīvotājs tirdzniecība lat. p. d.</p>	<p>4 bērni z. p.</p>	<p>17. februārī 1933 g. Būvniecība, kara ap. p. d. Būvniecība, kara ap. p. d. 17. februārī 1933 g. Būvniecība, kara ap. p. d.</p>	<p>17. aprīlī 1933 g. ar pavēli iesaukts un 15. aprīlī 1933 g. ar pavēli atzīts par bojāgājušu. 17. aprīlī 1933 g. ar pavēli iesaukts un 15. aprīlī 1933 g. ar pavēli atzīts par bojāgājušu.</p>
<p><i>Atis, Svētis.</i> <i>Atis, Svētis.</i></p>	<p>1913 g. 5. novembrī. Līvānā. Līvānā, kara ap. p. d.</p>	<p>Latviski. Būvniecība lat. p. d.</p>	<p>4 bērni z. p.</p>	<p>17. februārī 1933 g. Būvniecība, kara ap. p. d. Būvniecība, kara ap. p. d. 17. februārī 1933 g. Būvniecība, kara ap. p. d.</p>	<p>17. aprīlī 1933 g. ar pavēli iesaukts un 15. aprīlī 1933 g. ar pavēli atzīts par bojāgājušu. 17. aprīlī 1933 g. ar pavēli iesaukts un 15. aprīlī 1933 g. ar pavēli atzīts par bojāgājušu.</p>

2. dok. Emīls Vecmanis Latvijas armijas Latgales divīzijas štāba obligātā dienesta karavīru sarakstos (LVVA, 1516-1-132, 143.-144. lp.)

n e s t a g a i t a .

a) Kādi viedokļi un emocijas izpaužas? b) Kā rīcība notiek un c) Kā kāda lūgšana pārkāpuma izpaužas?	7	8	9	10	11	12
1) Kādi viedokļi un emocijas izpaužas? b) Kā rīcība notiek un c) Kā kāda lūgšana pārkāpuma izpaužas?	1) Pārkāpumi, pārkāpumi un izpaužas.	2) Dažā kārtā, izveidojami, atvēršami, pārkāpumi, pārkāpumi un izpaužas.	3) Tiesas ceļi izstrādāti: a) Pasaules tiesas, b) Kā tiesas.	4) Kādi viedokļi un emocijas izpaužas? b) Kā rīcība notiek un c) Kā kāda lūgšana pārkāpuma izpaužas?	5) Atsauksmes par uzdeviem un dienestu pienākumu izpildīšanu un citus p i e s i e m s .	
<p>9. Sēdība komandā</p> <p>4.8.33. atkāpšanās</p> <p>5.1.34. atkāpšanās</p>	<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>			<p>9.12.33. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>4.12.33. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>1.12.33. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>Atsauksmes par uzdeviem un dienestu pienākumu izpildīšanu un citus p i e s i e m s .</p>	
<p>1. Sēdība notika 10.12.1933.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>		<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>Atsauksmes par uzdeviem un dienestu pienākumu izpildīšanu un citus p i e s i e m s .</p>	
<p>1. Sēdība notika 10.12.1933.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>		<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>Atsauksmes par uzdeviem un dienestu pienākumu izpildīšanu un citus p i e s i e m s .</p>	
<p>1. Sēdība notika 10.12.1933.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>		<p>10.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>15.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>18.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p> <p>20.12.1933. pārkāpumi un izpaužas.</p>	<p>Atsauksmes par uzdeviem un dienestu pienākumu izpildīšanu un citus p i e s i e m s .</p>	

LATVIJAS VALSTS ARHĪVA MATERIĀLI
PAR EMĪLU VECMANI

**E. Vecmaņa arestēšana, izdarītā kratišana
un izņemto mantu tālākais liktenis**

Nr. 1

IeTK orgāns –

Nodot anketu aizpildīšanai
arestētajam – aizliegts.
Tiek aizpildīta pēc arestētā teiktā un
pārbaudīta pēc dokumentiem.

ARESTĒTĀ ANKETA

1. Uzvārds, vārds un tēvavārds	Vecmanis Emīls Ernesta d.
2. Dzimšanas gads un vieta	1913. g. Rīgas p[ilsēta]
3. Pastāvīgā dzīvesvieta līdz arestam (precīza adrese)	pilsēta, iela mājas Nr., dzīv[okļa] Nr.: Ventspils p[ilsēta], Stacijas iela 14 [tā tekstā, īstenībā – dzelzceļa stacijas māja Nr. 14. – Dz. Ē.]
4. Profesija un specialitāte	elektrotehniķis
5. Pēdējā darbavieta vai nodarbošanās līdz arestam. Ja nestrādāja, tad kad un no kurienes atbrīvots	Vindavas [Ventspils] dz[elz]c[eļa] depo. Elektrostacijas priekšn[ieks]
6. Tautība	latvietis
7. Pilsonība (pases trūkuma gadījumā norādīt, kāds dokuments apliecina pilsonību vai ierakstīts pēc paša teiktā)	a) pils[onība] (pavalstn[iecība]): PSRS b) pases sērija: –, Nr.: –, izdota: –.
8. Partijas piederība	b[ez]p[artejisks]
9. Vispārējā un speciālā izglītība (pasvītrot) un norādīt, ko beidzis	augstākā, vidējā, zemākā, speciālā: vidējā–tehniskā
10. Sociālā un politiskā pagātne	No strādniekiem – sastāvēja “Ģintera” ¹⁴ org[anizācijā] 1944. g.
11. Sodāmība (atradās zem izmeklēšanas un tiesas, kur, kad, par ko, spriedums)	Nav sodīts
12. Dalība tēvijas karā (kur, kad, kā)	Nepiedalījās
13. Vai atradās ienaidnieka okupētajā teritorijā (norādīt: kur, kad, ko darīja)	Bija no 1941.–1945. g., strād[āja] Vindavas [Ventspils] dz[elz]c[eļa] depo

Орган НКВД

Передать анкету для заполнения арестованному — запрещается. Заполняется со слов арестованного и проверяется по документам.

АНКЕТА АРЕСТОВАННОГО

1. Фамилия имя и отчество	Васильев Эмиль Эристович
2. Год и место рождения	1937 г. Рига.
3. Постоянное место жительства до ареста (подробный адрес)	г. Вентспилс ул. Сиймшан- ского город улича дом № квар № район нав 14. область край
4. Профессия и специальность	Электробензин.
5. Последнее место работы или род занятий до ареста. Если не работал когда и откуда уволен	Вендавское Ж. 9 ар. депо. Нав. электросиймшан.
6. Национальность	Латыш
7. Гражданство (при отсутствии паспорта указать какой документ удостоверяет гражданство или записано со слов)	а) гражд. (подд.) ссср? б) паспорт серии № выдан
8. Партийность	Ст. с года
9. Образование общее и специальное (подчеркнуть) и указать, что закончил	высшее среднее низшее среднее - техникум специальное нав.
10. Социальное и политическое прошлое.	Из рабочих сослов в кр. "Интера" 1947.
11. Судимость (состоял под судом и следствием, где когда за что, приговор)	Не судим

14. ĢIMENES SASTĀVS

Radniecības pakāpe	Uzvārds, vārds, tēvavārds, dzimšanas gads un vieta	Dzīves un darba vieta un amats
Tēvs	Vecmanis Ernests Jāņa d. 1888. g.	Rīga, Ostas iela 55 [tā tekstā, nevis – Hospitāļu iela 55. – Dz. Ē.]
Māte	Vecmanis Lilija Anša d. 1886. g.	Rīga, Ostas iela 55 [tā tekstā, nevis – Hospitāļu iela 55. – Dz. Ē.]
Sieva (vīrs)	nav	–
Bērni	nav	–
Brāļi, māšas	nav	–

[...]¹⁵**Nr. 2**

Kratīšanas protokols

Uz Latvijas PSR VDTK 1945. g. 31. oktobra orderi Nr. [numurs nav ierakstīts] pamata

veikta kratīšana–arests pie pils[oņa] Vecmaņa Emīla,

dzīvojoša pēc adreses: Ventspils pils[ēta], Dzelzceļa stacijas māja

Nr. 14.

Kratīšanā–arestā piedalījās: Melderis.

Saskaņā ar orderi aizturēts pils[onis]: Vecmanis Emīls.

Kratīšanā atrasts un izņemts nogādāšanai Latvijas PSR VDTK

1. Pagaidu apliecība N 1445 (karaklausības biļetes vietā) uz Vecmaņa vārda.

2. Dienesta apliecība Nr. 45.

3. Dažāda sarakste.

Kratīšanu veica Latvijas PSR VDTK līdzstrādnieks vec[ākais] leitnants Špakovskis.

Kratīšanas laikā izteiktas sūdzības par:

1. Par nepareizībām, kas pieļautas kratīšanā un, pēc sūdzības iesniedzēja domām, izpaudušās, kā[:] sūdzības nav izteiktas.

2. Par protokolā neierakstītu priekšmetu pazušanu, konkrēti: sūdzības nav izteiktas.

Piezīmes: –.

Aizzīmogots–atvērts – pils[oņa] –

ar zīmogu Nr. –.

Personas, pie kuras veikta kratīšana, paraksts *E. Vecmaņa paraksts*.

Namu pārvaldes pārstāvis: *paraksts*.

Latvijas PSR VDTK līdzstrādnieka, kurš veica kratīšanu, paraksts: *Špakovska paraksts*.

Visiem iesniegumiem un pretenzijām jābūt ierakstītiem protokolā.

Pēc visām izziņām griezties Latvijas PSR VDTK komandantūrā (Rīgas pils[ēta]) ar kratīšanas protokola kopiju.

1945. gada 31. oktobrī.¹⁶

Nr. 3

Akts.

Ventspils pils[ēta], 1945. gada 31. oktobrī.

Mēs, apakšā parakstījušies, Latv. PSR VDTK 2. d[aļas] 1. nod[aļas] vecākais oper[atīvais] pilnvarotais vec[ākais] leitnants Špakovskis un VDTK Jelgavas A[priņķa] D[aļas] izmeklēšanas nodaļas priekšnieks – vec[ākais] leitnants Melderis aizturētā Vecmaņa Emīla Ernesta d. klātbūtnē sastādījām šo aktu par sekojošo:

Š. g. 31. oktobrī aizturētais Vecmanis Emīls Ernesta d. noprašināšanā VDTK Ventspils A[priņķa] D[aļā] 1945. gada 31. oktobrī liecināja, ka 1945. gada 8. maijā Ventspils pils[ētā], Skrudas ielā, mājas Nr. 10, bēniņos viņš – Vecmanis Emīls noslēpa radiouztvērēju–raidītāju.

Uz šo ziņu pamata uz Skrudas ielu, māju Nr. 10, izbrauca vec[ākais] leitnants Špakovskis, vec[ākais] leitnants Melderis, kā arī aizturētais Vecmanis Emīls Ernesta d., pēc pēdējā norādījuma Skrudas ielā, mājā Nr. 10, tika atrasta un izņemta bēniņos aizturētajam Vecmanim Emīlam Ernesta d. piederoša:

1. Rācija = radiouztvērējs–raidītājs, ierīkots fibras čemodānā, ar austiņām un vienu rezerves lampiņu.

Bez tam iepriekšminētajā fibras čemodānā atrasta gradēta skala ar apzīmējumu “Mars”.

Latv. PSR VDTK Jelgavas A[priņķa] D[aļas] nod[aļas] priekšn[ieks] leitnants *Meldera paraksts /Melderis/*

Latv. PSR VDTK 2. d[aļas] 1. nod[aļas] vec[ākais] oper[atīvais] pilnvar[otais] vec[ākais] leitnants *Špakovska paraksts /Špakovskis/ Klātesošā paraksts: E. Vecmaņa paraksts /Vecmanis/.*¹⁷

Nr. 4

Akts.

Rīgas pils[ēta], 1946. gada 7. martā.

Es, Latv. PSR VDTK I[zmeklēšanas] D[aļas] vec[ākais] izmeklētājs kapteinis Ščemeļevs LPSR VDTK izm[eklēšanas] d[aļas] līdzstrādnieka vec[ākā] leitnanta Deņisova klātbūtnē sastādīju šo aktu par to, ka kratīšanā arestētajam Vecmanim Emīlam Ernesta d. izņemta dažādā sarakste uz 42 lapām, kurai nav nozīmes izmeklēšanai un vērtības arestētajam, iznīcināta sadedzinot.

Latv. PSR VDTK I[zmeklēšanas] D[aļas] vec[ākais] izmeklētājs kapteinis – *Ščemeļeva paraksts /Ščemeļevs/*

LPSR VDTK izm[eklēšanas] d[aļas] līdzstrādnieks vec[ākais] leitnants *Deņisova paraksts /Deņisovs/.*¹⁸

Nr. 5

PILN[ĪGI] SLEPENI

AKTS

Rīgas p[ilsēta], Latv. PSR. 1946. gada 10. martā.

Mēs, apakšā parakstījušies, LPSR VDTK Oper[atīvās] daļas priekšnieka vietn[ieks] kapteinis BUNGA, LPSR VDTK Oper[atīvās] daļas 1. nodaļas priekšnieks kapteinis APINS un LPSR VDTK Oper[atīvās] daļas 2. nodaļas priekšnieks kapteinis DOŅECS, sastādījām šo aktu par sekojošo:

Arestētajam VECMANIM Emīlam izņemtās radioiekārtas apskatē izrādījās, ka pēdējā ir mūsdienu tipa uztveršanas–pārraidīšanas īsviļņu telegrāfa radiostacija. Radiostacija ir portatīva ar kombinētu barošanu.

Radiostacija ir darba kārtībā un ļauj veikt divpusējus telegrāfiskos radiosakarus lielā attālumā.

LPSR VDTK

OPER[ATĪVĀS] DAĻAS PRIEKŠNIEKA VIETN[IEKS]:

Kapteinis: *Bungas paraksts* (BUNGA)

LPSR VDTK

OPER[ATĪVĀS] DAĻAS 1. NODAĻAS PRIEKŠNIEKS:

Kapteinis: *Apīna paraksts* (APINS)

LPSR VDTK

OPER[ATĪVĀS] DAĻAS 2. NODAĻAS PRIEKŠNIEKS:

Kapteinis: *Doņeca paraksts* (DOŅECS)

Nodruk[āts] 2 eks[emplāros].¹⁹

Nr. 6

N 1454

5.VI.[19]46.

LPSR VDM Ventspils a[prīnča] d[aļas] priekšniekam

Glabāšanā Jums uzticētajā daļā saskaņā ar 1945. g. 31. oktobra aktu esošos priekšmetus, kā: radiostacija čemodānā, austiņas, rezerves lampiņa, kas izņemti Vecmaņa Emīla Ernesta d. aresta laikā, kā paredzētus konfiskācijai, nododiet Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas bruņojuma noliktavā vai kādā no karaspēka daļām, kas dislocētas pilsētā atbilstoši izmantošanai.

Par izpildi dariet zināmu Kara tribunālam uz adresi: Rīgas p[ilsēta], Valdemāra 20, dz. 5.

LATVIJAS PSR IEM KARASPĒKA

KARA TRIBUNĀLA PRIEKŠSĒDĒTĀJS

JUSTĪCIJAS APAKŠPULKVEDIS

/BOČKOVŠ/

Pareizi: *paraksts*.²⁰

Emīla Vecmaņa nopratināšanas protokoli

Nr. 7

Aizturētā Vecmaņa Emīla Ernesta d.

1945. gada 4. novembra

nopratināšanas protokols.

Nopratināšana iesākta [pulksten] 22.00.

Nopratināšana pabeigta [pulksten] 24.00.

Vecmanis Emīls Ernesta d.,
dzimis 1913. gadā Rīgas pils[ētā],
latvietis, PSRS pils[onis], no strādnieka ģimenes,
Ulmaņa valdības laikā [bija]
VEF rūpnīcas tehniķis, padomju
varas laikā 1940.–[19]41. g. –
Stendes un Ventspils stac[ijas] depo elektrotehniķis,
vācu okupācijas periodā –
Ventspils depo vecākais elektrotehniķis,
pēc vāciešu kapitulācijas Kurzemē –
Ventspils depo elektrostacijas priekšnieka vietnieks,
neprecējies, dzīvo Ventspils p[ilsētā], dz[elz]c[eļa] stacijas
mājā 14.

Tulks Dundurs brīdināts par atbildību par nepareizu tulkojumu
[kas paredzēta] pēc KPFSR KK 95. p[anta]: *A. Dundura paraksts*

Jautājums: Kratišanā jums izņemts portatīvais radiatoraidišanas
aparāts. Kam tas pieder?

Atbilde: Kratišanā pie manis atrastais radiatoraidišanas aparāts
pieder latviešu nacionālistiskajai organizācijai, ar kuru es biju saistīts.

Jautājums: Kā saucas šī nacionālistiskā organizācija?

Atbilde: Organizācijas nosaukumu es nezinu, varu tikai pateikt,
ka viens no mūsu nacionālistiskās organizācijas vadītājiem bija b[iju-
šais] muzeja direktors Rīgā – Ģinters. Organizācijas nosaukumu
man neviens neteica.

Jautājums: Kādi mērķi un uzdevumi bija jūsu organizācijai?

Atbilde: Par Ģintera organizācijas, kuras dalībnieks es biju, mēr-
ķiem un uzdevumiem man tikai zināms, ka organizācijai bija mērķis
paglābt latviešu nacionālistu kadrus no vāciešu, kā arī no Padomju va-
ras orgānu vajāšanas. Sakarā ar šo uzdevumu visa organizācijas darbība
aprobežojās ar nelegālu latviešu nacionālistu pārceļšanu uz Zviedriju.

Jautājums: Kāpēc tad organizācijai vajadzēja “paglābt” latviešu
nacionālistu kadrus?

Atbilde: Par to man neko neteica, taču man bija skaidrs, ka na-
cionālistiskos kadrus vajag saglabāt turpmākajai cīņai par Latvijas
neatkarību, par Latviju ar buržuāzisku režīmu.

Jautājums: Jūs daudz ko līdz galam nepasakāt par jūsu orga-
nizācijas mērķiem un uzdevumiem, un pie šiem jautājumiem mēs

vēl atgriezīsimies. Sakiet tagad – kurš un kad jūs iesaistīja Ģintera nacionālistiskajā organizācijā?

Atbilde: Ģintera organizācijā mani savervēja 1944. gada jūnijā mans paziņa darbā Lapiņš (vārdu neatceros), kurš strādāja par tele[fonu] tīkla mehāniķi.

Jautājums: Īsumā pastāstiet – kādos apstākļos jūs tikāt savervēts?

Atbilde: Reiz 1944. gada jūnijā, datumu tagad neatceros, darba laikā Lapiņš pienāca pie manis un paziņoja, ka Ventspilī pastāv organizācija, kas, kā viņš izteicās, “glābj” atsevišķus latviešus no vāciešu vajāšanas un nelegāli nosūta viņus uz Zviedriju, ka organizācijai nepieciešama palīdzība. Uz jautājumu, vai es vēlos viņiem palīdzēt nelegālā latviešu pārcelšanā uz Zviedriju, es Lapiņam atbildēju, ka esmu gatavs piedalīties šīs organizācijas praktiskajā darbā. No tā laika es piedalījos šajā darbībā.

Jautājums: Ko praktisku jūs darījāt?

Atbilde: Divas dienas pēc manis aprakstītās sarunas ar Lapiņu viņš atnesa pie manis radioraidītāju un sacīja, ka man vajadzēs uzturēt radiosakarus ar Zviedriju. Tas pats Lapiņš man iedeva pazišanās signālus, norunātu darba laiku. Es mēģināju nodibināt sakarus ar Zviedriju, taču neveiksmīgi, jo raidītājam bija maza jauda. Tad Lapiņš paņēma to no manis un atnesa citu, kas man tika izņemts kratīšanā. Ar šo raidītāju es strādāju no 1944. [gada] oktobra līdz 1945. gada maijam.

Jautājums: Ko jūs pārraidījāt uz Zviedriju?

Atbilde: Uz Zviedriju es pārraidīju šifrētas radiotelegrammas. To saturu nezinu.

Jautājums: No kā jūs saņēmāt šīs telegrammas?

Atbilde: Telegrammas es saņēmu jau šifrētā veidā no sakarnieces ar pseidonīmu “Valentina”²¹ – viņas īsto vārdu es nezinu.

Jautājums: Sakiet, ar ko jūs vēl bijāt saistīts nacionālistiskās organizācijas darbībā?

Atbilde: No Ģintera organizācijas dalībniekiem es vēl biju saistīts ar Frišenfeldu,²² kuru pašlaik arestējuši Padomju varas orgāni, un ar kādu “A” – īsto uzvārdu es tajā laikā nezinaju. Pēdējā laikā es uzzināju, ka tas bija Arnītis.²³ Frišenfeldu kā organizācijas dalībnieku es iepazinu 1944. gada novembrī, kad pēc Lapiņa rekomendācijas gāju pie viņa remontēt manu radioraidītāju. Kopā ar Frišenfeldu pie viņa dzīvokli Ventspilī Jūras ielā 13 (nav precīzi) mēs saremontējām raidītāju. Ar Arnīti mani iepazīstināja Frišenfelds 1944. gada novembrī Krievlauku ciemā. Tomēr turpmāk organizācijas darbā es sakarus ar Arnīti neuzturēju. Citus organizācijas dalībniekus es nezinu.

Jautājums: Kur atrodas Arnītis?

Atbilde: Vāciešu kapitulācijas brīdī Arnītis aizbrauca uz Zviedriju. 1945. gada oktobra beigās no darbabiedra Klibiķa²⁴ (vārdu nezinu)

es uzzināju, ka Arnītis ar trim citām personām nelegāli atbraucis no Zviedrijas uz Latviju un ticis arestēts. Klibiķis stāstīja, ka Arnīti un kopā ar viņu vēl vienu²⁵ (uzvārdu precīzi neatceros) aizturēja milicija, bet pārējie divi²⁶ lūdza Klibiķi palīdzēt viņiem nokļūt Rīgā. Klibiķis savukārt man teica, ka šiem diviem vajag palīdzēt iegūt komandējuma apliecības, lai viņiem būtu iespēja aizbraukt uz Rīgu pa dzelzceļu. Dažas dienas vēlāk Klibiķis paziņoja man, ka viss kārtībā, zeņķi apgādāti ar dokumentiem un dodas uz Rīgu, kur vienam no viņiem dzīvo sieva.²⁷

Jautājums: Vai Klibiķis arī ir Ģintera organizācijas dalībnieks?

Atbilde: To es nezinu, jo ar Klibiķi es iepazinos tikai 1945. gada maijā. Spriežot pēc tā, ka divi no Zviedrijas atbraukušie ieradās pie Klibiķa vai pie viņa draugiem ar lūgumu sagādāt viņiem dokumentus iebraukšanai Rīgā, Klibiķis bija lietas kursā par Ģintera organizācijas darbu.

Jautājums: Jūs atkal mēģināt izvairīties no patiesām atbildēm. Sakiet – kādus sakarus jūs uzturējāt ar Klibiķi pēdējā laikā nelegālā pretpadomju darbā?

Atbilde: Nekādu nelegālu darbību pēc Sarkanās armijas ienākšanas Ventspilī es neveicu. Ar Klibiķi šajās lietās es nekad nebiju saistīts. Par Klibiķa pretpadomju darbu man kļuva zināms tikai sakarā ar viņa palīdzību divām no Zviedrijas atsūtītām personām, par ko es jau liecināju.

Nopratināšana pārtraukta.

Pierakstīts pēc manis teiktā pareizi, pārtulkots man latviešu valodā.

E. Vecmaņa paraksts

Nopratināja: Izm[eklēšanas] D[aļas] priekšn[ieka] vietn[ieks]
majors

Pešehonova paraksts

Pārtulkoja: Tulks (Dundurs)

A. Dundura paraksts.²⁸

Nr. 8

Nopratināšanas protokols /pēc apsūdzības izvirzīšanas/

Rīgas pils[ētā], 1945. g. 10. novembrī.

Es, Latv. PSR VDTK Jelgavas A[prinķa] D[aļas] izmekl[ēšanas] nod[aļas] priekšn[ieks] l[eitnants] Melderis nopratināju kā apsūdzēto:

Vecmani Emīlu Ernesta d.
dzimis 1913. g. Rīgas pils[ētā],
Latv. PSR.

Nopratināšana ies[ākta] [pulksten] 10.00.
Nopratināšana pab[eigta] [pulksten] 14.10.

Kā tulks piesaistīts Latv. PSR VDTK līdzstrādn[ieks] l[eitnants] Fjodorovičs, kurš par nepareizu tulkojumu brīdināts pēc KPFSR KK 95. p[anta]:

Fjodoroviča paraksts

Jautājums: Jums izvirzītas apsūdzības pēc KPFSR KK 58-1a, 58-11 p[anta]. Jūs tiekāt apsūdzēts par to, ka esat aktīvs pretpadomju nacionālistiskās organizācijas “Latviešu Centrālā Padome” [tā tekstā, īstenībā – “Latvijas Centrālā padome”. – Dz. Ē.], kas izvirzījusi par savu uzdevumu cīņu par buržuāziski demokrātiskas iekārtas izveidošanu Latvijā, dalībnieks. Pēc nosauktās organizācijas vadošā sastāva bēgšanas uz Zviedriju jūs kopā ar grupu citu “LCP” dalībnieku palikāt Latvijā, lai izvērstu pagrīdes nacionālistisko darbu. Lai uzturētu sakarus ar nosauktās organizācijas vadību Zviedrijā, glabājāt radio uztveršanas–raidīšanas aparātu. Vai jūs tajā atzīstat sevi par vainīgu?

Atbilde: Man izvirzītas apsūdzības pēc KPFSR KK 58-1a, 58-11 p[anta], un es atzīstu sevi par vainīgu tajā, ka tiešām biju pretpadomju nacionālistiskās organizācijas “Latviešu Centrālā Padome” [tā tekstā. – Dz. Ē.], kas izvirzīja par savu uzdevumu cīņu par buržuāziski demokrātiskas iekārtas izveidošanu Latvijā, dalībnieks. Pēc nosauktās organizācijas vadošā sastāva bēgšanas uz Zviedriju es tiešām kopā ar grupu citu “LCP” dalībnieku – Lapiņu, Frišenfeldu un Arnīti paliku Latvijā, lai izvērstu pagrīdes nacionālistisko darbu. Lai uzturētu sakarus ar nosauktās organizācijas vadību Zviedrijā, es glabāju radio uztveršanas–raidīšanas aparātu.

Protokols man nolasīts, pēc manis teiktā pierakstīts pareizi, par ko arī parakstos:

E. Vecmaņa paraksts

Protokolu pārtulkoja:

Latv. PSR VDTK līdzstrādn[ieks] l[eitnants] /Fjodorovičs/:

Fjodoroviča paraksts

Nopratināja:

Latv. PSR VDTK Jelgavas A[prīnķa] D[aļas] izmekl[ēšanas] no-
d[aļas] priekšn[ieks] l[eitnants]

Meldera paraksts.²⁹

Nr. 9

Nopratināšanas protokols.

Rīgas pils[ēta], 1945. g. 22. decembrī.

Es, Latv. PSR VDTK līdzstr[ādnieks] v[ecākais] l[eitnants] Mel-
deris, nopratināju kā arestēto:

Vecmani Emīlu Ernesta d.
dzimis 1913. g. Rīgas pils[ētā],
Latv. PSR.

Nopratināšana ies[ākta] [pulksten] 9.40.

Nopratināšana pab[eigta] [pulksten] 17.20.

Kā tulks piesaistīts Latv. PSR VDTK līdzstrād[nieks] vec[ākais] leitn[ants] Fjodorovičs, kurš par nepareizu tulkojumu brīdināts pēc KPFSR KK 95. p[anta]: *Fjodoroviča paraksts*

Jautājums: Pastāstiet, kas ir bij[ušais] muzeja direktors Rīgas pils[ētā] Ģinters un kādā veidā jums kļuva zināms, ka pēdējais ir viens no pagrīdes nacionālistiskās organizācijas vadītājiem?

Atbilde: Pēc tam, kad es jau kopš 1944. g. jūnija biju savervēts pagrīdes nacionālistiskajā organizācijā, minētās organizācijas dalībnieks Frišenfelds gribēja mani iepazīstināt ar vienu organizācijas dalībnieku, kura uzvārdu man nenosauca. Cik atceros, tas notika 1944. g. oktobra beigās. Mēs abi vakarā izgājām uz Krievlauku miestīņu, kas atrodas aptuveni 2 kilometrus no Ventspils pilsētas. Bija jau tumšs, un es neredzēju mājas numuru. Iegājām atsevišķā istabā; mājiņa stāvēja pa labi no ielas, viena no pēdējām, skaitot no Ventspils pils[ētas] [puses]. Kad es izgāju – ievēroju, ka mājiņā dzīvoja vēl vecs vīrs – ap 60 gadu vecs, ar bārdu, vidēja auguma, sirms, bija redzams, ka viņš ir slims. Istabā Frišenfelds mani iepazīstināja ar cilvēku, kuru es redzēju pirmo reizi, nosauca viņu par “A” – kā vēlāk izrādījās – tas bija Arnītis. Arnītis man vaicāja – vai es esmu ar mieru ar viņu strādāt un palīdzēt organizācijai arī turpmāk, kam es labprāt piekritu. Lapiņš, kurš mani savervēja organizācijā, savā laikā man nodeva radiatoraitāju, ar kuru nebija iespējams uzturēt sakarus ar Zviedrijā esošajiem organizācijas vadītājiem, un tagad Arnītis sacīja, ka nepieciešams sadabūt citu, spēcīgāku radiatoraitāju. Arnītis man apsoliya ar Lapiņa starpniecību nodot citu, spēcīgāku aparātu, ko viņš patiešām arī izdarīja. Es Arnītim vaicāju, kurš organizācijā ir vadītājs, vai viens no vadītājiem ir Ģinters – bij[ušais] Rīgas pils[ētas] muzeja direktors. Pēdējais [domāts Ģinters. – Dz. Ē.], kā izteicās Arnītis, tajā laikā atradās Kurzemē, kur tieši – to man Arnītis nepateica. Ventspils dz[elz]c[eļa] stacijā par kasieri pie vāciešiem strādāja kāds Riekstiņš Dāvids, aptuveni 50 gadu vecs, kurš arī gatavojās izbraukt uz Zviedriju. Pēc Vācijas armijas kapitulācijas š.g. jūnijā Ventspils stacijas apkopēja man pastāstīja, ka viņa personīgi redzējusi, ka Riekstiņš paspējis iesēties laivā un aizbraucis uz Zviedriju, bet daudzi nepaspēja, un ka visi tie, kuri palika uz vietas, dusmojās uz latviešu pārceļšanas uz Zviedriju organizatoriem. Nosaukto pārceļšanas organizatoru vidū minētā sieviete nosauca arī Ģintera uzvārdu. Viņa sacīja, ka Ģinters pats paspējis aizbraukt. Sievietes – apkopējas uzvārdu es neatceros, viņa ir tuva Riekstiņa sievas draudzene, visi viņu darbā sauca par “Ziloni”, viņa ir vidēja auguma, tuklu figūru, resnām kājām, brunete, aptuveni 25 gadus veca, viņas adresi es nezinu.

Jautājums: Kā jūs iepazīnāties ar otru organizācijas dalībnieku – Frišenfeldu?

Atbilde: Š. g. [istenībā 1944. gada – Dz. Ē.] novembra sākumā Lapiņš mani iepazīstināja ar Frišenfeldu. Bija nepieciešams remontēt radiatoraitāju. Es kopā ar Lapiņu aparātu ienesu pie Frišenfelda Jūras /Morskaja/ ielā, [mājas] Nr. neatceros. Lapiņš mani iepazīstināja ar Frišenfeldu un sacīja man, ka pēdējais arī ir mūsu pagrīdes nacionālistiskās organizācijas dalībnieks. Lapiņš aizgāja, un mēs abi kopā ar Frišenfeldu palikām remontēt radiatoraitāju. Frišenfelds man izteicās, ka [šo] ēku viņš aizņem viens un visas lietas un mēbeles viņam atstāja kāds, kura uzvārdu [Frišenfelds] man nenosauca. Vēlāk Frišenfelds mani apmeklēja manā darbavietā un vienmēr interesējās par radioaparātiem – kā tos remontēt utt., tā ka man kļuva skaidrs, ka viņš nav liels radioaparātu speciālists, bet tos remontē. Par organizāciju pēdējais ar mani nerunāja.

Jautājums: Vai ar radiatoraitāju jūs paziņojāt jēlkādas ziņas uz Zviedriju?

Atbilde: Jā – 1944. g. novembra sākumā Frišenfelds atnāca pie manis uz darbu un izsauca mani uz ielas, kur es iepazīnos ar kādu sievieti, kuru viņš man nosauca par “Valentīnu”, īsto vārdu un uzvārdu es nezinu. Sieviete bija aptuveni 30 gadu, vidēja auguma, blondīne, apaļu, gaišu seju, pilnīgu figūru, kur dzīvo – es to nekad neuzzināju. Frišenfelds man teica, ka man nāksies turpmāk no “Valentīnas” saņemt šifrētas telegrammas un tās ar radiatoraitāju pārraidīt uz Zviedriju. Šifru es nezināju. Telegrammas teksts bija sastādīts no cipariem: pieci cipari grupā. Turpmāk viņa vienmēr atnāca un pastaigājās stacijā pa peronu. Es viņu redzēju pa logu – izgāju un saņēmu telegrammu. Ja es saņēmu atbildi, arī šifrētu, es konspiratīvajā satikšanās vietā šo atbildi nodevu “Valentīnai”. Pēdējo reizi es “Valentīnu” redzēju š. g. aprīļa vidū.³⁰

Jautājums: Kur atrodas “Valentīna”?

Atbilde: Š. g. maija sākumā pie manis atnāca Frišenfelds. Viņš man sacīja, ka “Valentīna” jau aizbraukusi uz Zviedriju, bet viņš /Frišenfelds/ palicis uz vietas. Norunājām, ka es arī palikšu Latvijas teritorijā. Par Arnīti man Frišenfelds izteicās, ka pēdējais, šķiet, brauks uz Zviedriju. Man deva uzdevumu glabāt radio uztveršanas-raidīšanas aparātu, kam es arī piekritu, un glabāju aparātu līdz mana aresta brīdim. Man lika saprast, ka radioaparāts turpmāk būs vajadzīgs, kad Kurzemi ieņems Sarkanā armija un Latvijā atkal nodibinās Padomju iekārtu, kad man dos atkal jaunus uzdevumus. Tā es visu laiku gaidīju, kad organizācijas vadība ar mani nodibinās sakarus ar man zināmu organizācijas dalībnieku starpniecību vai atsūtīs sakarnieku. Cilvēkam, kuram nāktos nodibināt ar mani sakarus, vajadzēja pateikt paroli: “Mani atsūtīja “A”!” Atbildes paroli man nevajadzēja pateikt. 1945. g. 8. vai 9. maijā pie manis atnāca

man nezināms cilvēks, pateica iepriekšminēto paroli, iedeva man šifrētu telegrammu un aizgāja. Es tad pēdējo reizi naktī pārraidīju radiotelegrammu uz Zviedriju

Jautājums: Vai jums ir zināmi vēl jūsu nelegālās nacionālistiskās organizācijas dalībnieki?

Atbilde: Kuri vēl ir mūsu pagrīdes nacionālistiskās organizācijas dalībnieki, man nav zināms.

Protokols pārtraukts, pierakstīts pēc manis teiktā pareizi, par ko arī parakstos:

E. Vecmaņa paraksts

Pārtulkoja: Latv. PSR VDTK līdzstr[ādnieks] v[ecākais] leitn[ants] /Fjodorovičs/

Fjodoroviča paraksts

Nopratināja:

Latv. PSR VDTK līdzstr[ādnieks] v[ecākais] l[eitnants]

*Meldera paraksts.*³¹

Nr. 10

Nopratināšanas protokols.

Rīgas pils[ēta], 1945. g. 24. decembrī.

Es, VDTK Jelgavas A[priņķa] D[aļas] izmekl[ēšanas] nod[aļas] priekšn[ieks] v[ecākais] l[eitnants] nopratināju kā arestēto:

Vecmani Emīlu Ernesta d.
dzimis 1913. g. Rīgas pils[ētā],
Latv. PSR.

Nopratināšana ies[ākta] [pulksten] 10.15.

Nopratināšana pab[eigta] [pulksten] 24.50. [tā tekstā, nevis
00.50. – Dz. Ē.]

Kā tulks piesaistīts Latv. PSR VDTK līdzstrādn[ieks] vec[ākais] leitn[ants] Fjodorovičs, kurš [par atbildību] par nepareizu tulkojumu brīdināts pēc KPFSR KK 95 p[anta]: *Fjodoroviča paraksts*

Jautājums: Kāds nosaukums bija jūsu rācijai, t.i., radio uztveršanas–raidīšanas aparātam?

Atbilde: Mana rācija, t.i., radio uztveršanas–raidīšanas aparāts, ar kuru es strādāju un pārraidīju radiotelegrammas uz Zviedriju, saucās “Marss”. Bez tam vēlos piebilst, ka Lapiņš man izteicās, ka organizācijai ir vēl rācijas, to nosaukumi “Makss” un “Antons”. Precīzu datumu neatceros, bet Frišenfelds man izteicās, ka organizācijā ir vēl radiotelegrāfists ar segvārdu “Jēkabs”.³² Organizācijas dalībnieku “Jēkabu” es nekad neesmu redzējis.

Jautājums: Kurš vēl jums ir zināms no jūsu pagrīdes nacionālistiskās organizācijas dalībniekiem?

Atbilde: Cik atceros, 1944. g. augustā Lapiņš man sacīja, ka mūsu organizācijā ir dalībnieks “Brencis”. “Brenci” es nekad neesmu redzējis,

kā arī nezinu [viņa] uzvārdu un vārdu. Lapiņš man izteicās, ka “Brensis” ir no Līvavas [Liepājas] pils[ētas], slimo ar tuberkulozi, tādēļ vācieši viņu nevar piespiest strādāt, un pēdējais brīvi braukā ar velosipēdu un organizācijā ir sakarnieks. Vairāk es šajā jautājumā neko nezinu.

Jautājums: Iepriekšējās nopratināšanās jūs atcerējāties pils[oni] Klibiķi. Vai pēdējais ir jūsu organizācijas dalībnieks?

Atbilde: Jā, Klibiķis, ar kuru kopā strādāju Ventspils dz[elz]c[eļa] depo – ir mūsu pagrīdes nacionālistiskās organizācijas dalībnieks. Pēdējais pēc Vācijas armijas kapitulācijas, t.i., pēc 1945. g. 9. maija, sāka strādāt kā melnstrādnieks dz[elz]c[eļa] depo, bet, tā kā viņam bija augstākā izglītība, kļuva par manu priekšnieku – galveno mehāniķi no 1945. g. 17. maija un šajā amatā strādāja līdz pēdējam laikam. 1945. g. oktobra sākumā es sāku ar Klibiķi sarunāties un vaicāju viņam, vai viņš nepazīst Frišenfeldu. Klibiķis man apstiprināja, ka pazīst Frišenfeldu, un sacīja man, ka pēdējo arestējuši Pad[omju] varas orgāni. Abi apspriedām jautājumu par materiālās palīdzības Frišenfeldam organizēšanu, t.i., par naudu atrast viņam advokātu, kā arī viņam Rīgā uz cietumu nosūtīt pārtikas produktus. Naudu Klibiķis nolēma iegūt tādā veidā, ka pārdotu dažādas lietas. Man bija skaidrs, ka Klibiķis ir mūsu organizācijas dalībnieks. Bez tam š. g. 26. vai 27. oktobrī es ar Klibiķi stāvēju uz Ventspils dz[elz]c[eļa] stacijas perona, kad pienāca jauns cilvēks, aptuveni 30 gadu vecs, blondīns, vidēja auguma, kuru Klibiķis nosauca par “Riču”.³³ Pēdējais, t.i., “Ričs” sacīja Klibiķim, ka Arnītis un vēl trīs kopā ar viņu ieradušies no Zviedrijas, bet Arnītis ar vienu arestēti, divi vēl atrodas brīvībā. “Ričs”, pēc apgērba spriežot, bija it kā pēc profesijas šoferis, bet precīzi es to nezinu. Es viņu pirmo un pēdējo reizi redzēju. Agrāk es “Riču” nepazinu, viņa uzvārds man nav zināms. Nākamajā dienā Klibiķis man sacīja, ka vienam no tiem, kuri ieradās no Zviedrijas, sieva ir Rīgas pils[ētā] un nepieciešams viņiem sadabūt viltotas komandējuma apliecības, jo tad viņi varētu braukt līdz Rīgai pa dzelzceļu. Es atbildēju, ka tas ir grūti, ar to mūsu saruna par šo jautājumu beidzās, un man nav zināms – sagādāja vai ne Klibiķis viņiem minētos dokumentus.

Jautājums: Vai jūs saņēmāt kādus naudas līdzekļus no organizācijas?

Atbilde: Jā, 1944. g. jūlija beigās es no organizācijas saņēmu ap 300 vācu marku, t.i.: radio uztveršanas–raidīšanas aparātam ar nosaukumu “Cēzars” bija vajadzīga anodbaterija, un šim mērķim Lapiņš man iedeva minēto naudas summu. Es Rīgas pils[ētā] tirgū nopirku anodbateriju, bet, neskatoties uz to, es ar aparātu “Cēzars” nevarēju nodibināt sakarus ar Zviedriju, un vēlāk Lapiņš man sagādāja citu radioaparātu – “Marss”, kuru pie manis atrada kratīšanā, kad mani aizturēja.

1. att. Ventspils dzelzceļa stacija 20. gs. 30. gados (foto no Baibas Šuvcānes personiskā arhīva)

Jautājums: Vai Klibiķis zināja, ka pie jums ir rācija, t.i., radio uztveršanas–raidišanas aparāts?

Atbilde: Es Klibiķim neteicu, ka man ir rācija, t.i., radio uztveršanas–raidišanas aparāts. Ja viņš to uzzināja no cita organizācijas dalībnieka, tad tas man nav zināms.

Jautājums: Vai jums ir zināmi vēl radio uztveršanas–raidišanas aparāti, kas ir bijuši organizācijas rīcībā?

Atbilde: Jā, Frišenfelds man izteicās, ka mūsu organizācijas rīcībā ir vēl radio uztveršanas–raidišanas aparāts ar nosaukumu “Otto”.

Jautājums: Kur un pie kā atrodas minētais radioaparāts – “Otto”?

Atbilde: Kur un pie kā atrodas minētais radioaparāts – “Otto”, man nav zināms. Domāju, ka aparātu pie sevis glabāja Frišenfelds.

Jautājums: Jūs neesat patiess, piedāvājam jums būt atklātam un pastāstīt, kur un pie kā atrodas aparāts – “Otto”!

Atbilde: Es vēlreiz apstiprinu, ka man nebija zināms, kur un pie kā glabājās radioaparāts – “Otto”.

Protokols man nolasīts, pēc manis teiktā pierakstīts pareizi, par ko arī parakstos:

E. Vecmaņa paraksts

Pārtulkoja:

LPSR VDTK līdzstr[ādnieks] vec[ākais] leitn[ants]

Fjodorovičs: *Fjodoroviča paraksts*

Nopratināja:

VDTK Jelgavas A[priņķa] D[aļas] izmekl[ēšanas] nod[aļas] priekšn[ieks] v[ecākais] l[eitnants]

*Meldera paraksts.*³⁴

Nr. 11

Apsūdzētā Vecmaņa Emīla Ernesta d.
nopratināšanas protokols.

1946. gada 17. janvārī.

Rīgas pilsēta.

Nopratināšana iesākta pulksten 21.00, pabeigta pulksten 00.30.

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks b[iedrs] Kraujietis
brīdināts par atbildību pēc KPFSR KK 95. panta par nepareizu
tulkojumu –

Kraujieša paraksts

Jautājums: Iepriekšējās nopratināšanās jūs devāt liecības attiecībā
uz Lapiņu. Precizējiet – kur un par ko strādāja Lapiņš?

Atbilde: Līdz 1936. gadam Lapiņš Ventspilī strādāja par mehā-
niķi šoseju departamentā,³⁵ bet pēc tam iestājās darbā uz dzelzceļa.
Pēdējā Lapiņa darbavieta bija Ventspils stacijas sakaru un signali-
zācijas ceturtnā nodaļa, viņš ieņēma telefonu mehāniķa amatu, šeit
viņš strādāja līdz 1944. gada rudenim, bet pēc tam es viņu vairs ne
reizi neredzēju ne darbā, ne ārpus darba.

Jautājums: Kāds ir Lapiņa vārds, un kur viņš dzīvoja Ventspilī?

Atbilde: Lapiņa vārds ir Rūdolfs, dzīvoja viņš kopā ar sievu Lapu
vai Liepu ielā, mājas numuru es neatceros.

Jautājums: Aprakstiet Lapiņa Rūdolfa ārieni!

Atbilde: Īpašu pazīmju Lapiņam Rūdolfam nebija, vidēja auguma,
brunets, runāja brīvi, nestostoties, redze viņam bija laba, ar brillēm
viņš nekad nestaigāja un nestrādāja.

Jautājums: Kur tagad atrodas Lapiņš Rūdolfs?

Atbilde: Es to nezinu. Tajā laikā, kad Lapiņš pazuda bez vēsts,
viņa darbavietā kolēģi apsprieda savā starpā šo atgadījumu un, cik
atceros, nodaļas priekšnieks Laurītis un strādnieks Salmiņš izteica
pieņēmumu, ka Lapiņš Rūdolfs aizbraucis uz Zviedriju.

E. Vecmaņa paraksts

Pierakstīts pēc manis teiktā pareizi, nolasīts tulkojumā uz lat-
viešu valodu, ko apstiprinu.

E. Vecmaņa paraksts

Nopratināja LPSR VDTK izm[eklēšanas] daļas līdzstrādnieks
vec[ākais] leitnants (Deņisovs) *Deņisova paraksts.*³⁶

Nr. 12

Apsūdzētā Vecmaņa Emīla Ernesta d.
nopratināšanas protokols.

1946. gada 18. janvārī.

Rīgas pilsēta.

Nopratināšana iesākta pulksten 11.40, pabeigta pulksten 15.20.

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks b[iedrs] Kraujietis
brīdināts par atbildību pēc KPFSR KK 95. p[anta] par nepareizu
tulkojumu.

Kraujieša paraksts

Jautājums: Sakiet – kurš pēc fašistiskās Vācijas kapitulācijas nāca pie jums uzzināt, vai jums ir radiosakari ar Zviedriju?

Atbilde: Pie manis jautājumā, vai man ir sakari pa rāciju ar Zviedriju, atnāca “Pičs”³⁷ (segvārds) un “Ričs”³⁸ (arī segvārds). Bez tam, satiekoties darbā ar Klibiķi Albertu (kurš bija mans priekšnieks), pēdējais arī interesējās, vai es uzturu radiosakarus ar Zviedriju.

Jautājums: Kas ir “Pičs”, un kad viņš pie jums atnāca?

Atbilde: “Pičs” ir Klibiķa Alberta brālis, pēdējais man par to pastāstīja. Taču “Piča” vārdu es nezināju. “Pičs” atnāca pie manis pagājušā gada jūnija beigās. Ar “Piču” es iepazīnos drīz pēc kapitulācijas ar viņa brāļa starpniecību. Kādā no savām nākamajām tikšanās reizēm ar “Piču” darbā viņš man teica, ka bijis Zviedrijā un atsūtīts no turienes uz Latviju.

Jautājums: Kāda saruna jums bija ar “Piču”, kad viņš atnāca pie jums pagājušā gada jūnijā?

Atbilde: “Pičs”, atnākot pie manis, vispirms vaicāja man, vai man ir radiosakari ar Zviedriju, es atbildēju, ka nav. Tad “Pičs” sāka izvaicāt mani, vai man zināms kāds cits, kurš uztur sakarus ar Zviedriju, vai kādam vēl ir radiatoraitājs. Es ieteicu viņam vērsties šajos jautājumos pie Mežaka.³⁹ Pēc pāris nedēļām ienāca pie manis “Pičs” kopā ar “Riču”.

Jautājums: Ar kādu mērķi pie jums kopā atnāca “Pičs” un “Ričs”?

Atbilde: “Pičs” un “Ričs”, atnākot pie manis, vaicāja man, vai man ir radiosakari ar Zviedriju. Es atbildēju viņiem, ka nav. Pēc tam viņi sāka noskaidrot pie manis, kur var dabūt rāciju, es sapratu, ka viņi paši grib nodibināt sakarus ar Zviedriju. Es ieteicu viņiem šajā jautājumā vērsties pie Mežaka.

Jautājums: Kurš atnāca pie jums atkal šajā jautājumā?

Atbilde: Cik es atceros, “Ričs” atnāca pēc dažām dienām. Viņš teica, ka ar Mežaku viņi norunājuši, ka pēdējais devis piekrišanu nodot viņiem radiatoraitāju “Otto”, kas glabājas pie kāda kapteiņa⁴⁰ no Ventspils ostas. Man jāsaka, ka par rāciju “Otto” mums (es, “Pičs”, “Ričs”) jau bija saruna, kad viņi abi atnāca pie manis. Es uzrakstīju viņiem zīmīti šim kapteinim, un viņi saņēma no tā radiatoraitāju “Otto”.

Jautājums: Kāda satura zīmīti jūs uzrakstījāt?

Atbilde: Zīmītē es uzrakstīju, ka tās devējam vajag atdot rāciju “Otto”, kuru glabāja šis kapteinis, parakstījos es ar savu uzvārdu – Vecmanis, viņa adresi es pateicu “Ričam” – Jūras iela, mājas numurs četri vai seši.⁴¹

Jautājums: Kur un kādos apstākļos jūs iepazīnāties ar kapteini, kurš glabāja rāciju?

Atbilde: 1944. gada rudenī es atgriezos ar velosipēdu no Popes Ventspilī, iebraucot pilsētā, es satiku Arnīti, kurš gāja ar man

nepazīstamu vīrieti. Es apstājos, un Arnītis sarunā ar mani iepazīstināja mani ar svešinieku un teica, ka viņš arī ir mūsu organizācijas dalībnieks un ka ar viņu vajag uzturēt sakarus. Tas arī bija norādītais kapteinis, iepazīstoties viņš nosauca savu uzvārdu, bet es to aizmirsu.

Jautājums: Kādā veidā jums kļuva zināms, ka pie šī kapteiņa glabājas rācija “Otto”?

Atbilde: 1945. gada februārī, precīzi neatceros, kurš – Arnītis vai Mežaks – man [to] pateica.

Jautājums: Kāpēc no Mežaka bija atkarīgs lēmums jautājumā nodot vai nenodot rāciju “Otto” “Ričam”?

Atbilde: Es uzskatīju, ka no visiem Ventspilī palikušajiem mūsu organizācijas dalībniekiem vecākais ir Mežaks, kuram ir tuvi organizatoriskie sakari ar Ģinteru un citiem organizācijas vadītājiem. Tāpēc es arī izvirzīju jautājumu par rāciju “Otto” viņa izlemšanai.

Jautājums: Vai “Ričs” nodibināja radiosakarus ar Zviedriju?

Atbilde: Klibiķis Alberts man teica, ka viņi ir mēģinājuši, bet viņiem neizdevās. Viņš – Klibiķis izteica pieņēmumu, ka viņiem tas neizdevās radiatoraitāja bojājuma dēļ.

Jautājums: Vai jūs uzaicināja rācijas “Otto” tehniskai apskatei?

Atbilde: Jā, mani uzaicināja “Ričs”, es biju pie viņa dzīvoklī Saules ielā,⁴² apskatīju rāciju, tehniskus defektus tajā neatradu.

Pierakstīts pēc manis teiktā pareizi, man nolasīts tulkojumā uz latviešu valodu, ko apliecinu ar parakstu.

E. Vecmaņa paraksts

Nopratināja: LPSR VDTK izm[eklēšanas] d[aļa]s līdzstrādnieks vec[ākais] leitn[ants] *Deņisova paraksts* (Deņisovs)

tulks: *Kraujieša paraksts* (Kraujietis).⁴³

Nr. 13

Apsūdzētā Vecmaņa Emila Ernesta d.

1946. gada 22. februāra

nopratināšanas protokols.

Nopratināšana iesākta [pulksten] 12.00.

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks Beilina bridināta par atbildību pēc KPFSR KK 95 p[anta]: *Beilinas paraksts.*

Jautājums: Kādi jums zināmi organizācijai “LCP” piederoši radiatoraitāji, kas darbojās Latvijas teritorijā?

Atbilde: Man zināmi tikai pieci radiatoraitāji, ar kuru palīdzību tika uzturēti sakari starp “LCP” dalībniekiem Latvijā un Zviedrijā.

Jautājums: Kā tie saucās?

Atbilde: Es personīgi strādāju ar divām rācijām – “Marsu” un “Cēzaru”. Bez tam bija vēl “Makss”, “Antons” un “Otto”.

Jautājums: Kurš Latvijas teritorijā 1944.–[19]45. gadā vadīja radiosakaru darbu ar “LCP” vadību, kas atradās Zviedrijā?

Протокол допроса

198

обвиняемого Вейсмана Эмилса Эрнестовича от

22го февраля 1946 года

допрос нагнй в ЛС

Переводчик следствия НКВД Ласур Белкина об отведении свидетеля
ко сий 35 ук ресур предпринимателя: Вейсмана.

Вопрос. Какие вам известны радио-передачи, действовавшие на территории Ловвин, приподнявшиеся организации "ЛС"?

Отвѣт: Мне известно только пять радио-передач: "при помощи которых подбуживали связь между участниками "ЛС" Ловвин и Швеции.

Вопрос. Как вы именуетесь?

Отвѣт: Я много работал на двух радиостанциях: "Марс" и "Цезарь". Кроме того были еще "Макс", "Амиди" и "Олимп".

Вопрос: Кто возглавлял в 1944-45 годах на территории Ловвин работу по радиосвязи с руководителями "ЛС" на территории Швеции?

Отвѣт: Вся работа по осуществлению радио-связи со Швецией на территории Ловвин по линии Комитета национальной освободительной организации возглавлял Арминис.

Э. Вейсман.

Atbilde: Visu darbu Latvijas teritorijā radiosakaru uzturēšanā ar Zviedriju mūsu nacionālistiskajā organizācijā vadīja Arnītis.

Jautājums: Kad jūs nodibinājāt kontaktu nelegālā nacionālistiskā darbībā ar Arnīti?

Atbilde: Personīgi ar organizācijas "LCP" dalībnieku Arnīti es nodibināju kontaktu nacionālistiskā darbā apmēram 1944. g. oktobrī–novembrī ar Frišenfelda starpniecību.

Jautājums: Kādus uzdevumus jūs vēlāk saņēmat no Arnīša?

Atbilde: Arnītis uzdeva man uzturēt radiosakarus ar Zviedriju. Šim mērķim man bija radiatoraitājs "Marss", ko nedaudz agrāk man nodeva Lapiņš Žanis vai Rūdolfs (vārdu precīzi neatceros). Pēdējais mani pirmais savervēja šīs nacionālistiskās organizācijas sastāvā.

Jautājums: Kad jūs pēdējo reizi personīgi tikāties ar Arnīti?

Atbilde: Pēdējā tikšanās ar Arnīti man notika Mežaka dzīvoklī 1945. gada februārī.

Jautājums: Par ko šajā tikšanās reizē runājāt?

Atbilde: Toreiz Arnītis darīja Mežakam un man – Vecmanim zināmu, ka viņš atkal aizbrauc no Latvijas uz Zviedriju, un brīdināja mani, lai rāciju "Marss" es nevienam bez viņa atļaujas nenododu.

Jautājums: Tātad 1945. gada februārī Arnītis izbrauca uz Zviedriju?

Atbilde: Precīzi to es nezinu, bet drīz es atkal uzzināju, ka viņš atrodas Latvijā, un pēc tam līdz Vācijas kapitulācijai 4–5 reizes saņēmu no viņa materiālus šifrētā veidā no organizācijas sakarnieces "Valentinas" pārraidīšanai uz Zviedriju. Šos materiālus es pārraidīju pa radio uz Zviedriju.

Jautājums: Kur palika Arnītis pēc Vācijas kapitulācijas?

Atbilde: Pēc Vācijas kapitulācijas Arnītis kopā ar vienu no mūsu organizācijas vadītājiem Ģinteru nelegāli aizbrauca uz Zviedriju.

Jautājums: Ar kādu uzdevumu jūs šeit palikāt?

Atbilde: Ar organizācijas dalībnieku grupu es paliku Latvijā nelegālam nacionālistiskam darbam, kā arī man bija uzdevums ar radiatoraitāja palīdzību uzturēt sakarus ar Zviedriju, kur atradās mūsu organizācijas vadība.

Jautājums: Kurš konkrēti kopā ar jums palika Latvijā ar norādīto mērķi?

Atbilde: Tie bija Mežaks, Frišenfelds, Bergmanis, Klibiķis-Tērce un Tunnis.

Jautājums: Pastāstiet – ko jūs praktiski izdarījāt, lai izpildītu jums dotos uzdevumus pēc Sarkanās armijas ienākšanas un Latvijas teritorijas atbrīvošanas?

Atbilde: Ja neskaita mūsu mēģinājumus ar radiatoraitāju palīdzību nodibināt sakarus ar Zviedriju, var teikt, ka nekādu citu darbu mēs neveicām, vismaz man par to nekas nav zināms.

Par darbību sakaru nodibināšanā ar Zviedriju no Bergmaņa un Klibiķa, kā arī Mežaka puses es jau devu liecības iepriekšējās nopratināšanās. Konkrēti es personīgi palīdzēju Bergmanim remontēt šim mērķim rāciju “Otto”.

Jautājums: Kāpēc tad jūs neizmantojāt sakariem ar Zviedriju pie jums esošo radiatoraitāju “Marss”, bet remontējāt rāciju “Otto”?

Atbilde: Man nebija norādījumu no Arnīša, tāpēc rāciju “Marss” nevienam nedevu.

Jautājums: Bet vai pēc Arnīša ierašanās nelegālā ceļā no Zviedrijas Latvijā 1945. g. oktobrī viņš jums nedeva uzdevumu nodibināt atkal sakarus ar Zviedriju?

Atbilde: Es personīgi ar Arnīti pēc viņa nelegālās ierašanās no Zviedrijas 1945. gada oktobrī netikos un par viņa atbraukšanu uzzināju no Bergmaņa – “Riča”. Pēdējais arī paziņoja, ka Arnīti arestējuši padomju orgāni, un tāpēc acīmredzot Arnītis nepaspēja nodot man vajadzīgos norādījumus radiosakaru nodibināšanā ar Zviedriju.

Nopratināšana pabeigta 16.20.

Protokols pierakstīts pēc manis teiktā pareizi, man nolasīts latviešu valodā, par ko arī parakstos.

E. Vecmaņa paraksts

Nopratināja: LPSR VDTK I[zmeklēšanas] D[aļas] vec[ākais] izmeklētājs vec[ākais] leitnants

paraksts

pārtulkoja: *Beilinas paraksts*.⁴⁴

Nr. 14

Apsūdzētā Vecmaņa Emīla Ernesta d.
1946. g. 6. marta nopratināšanas protokols

Rīgas pils[ēta].

Nopratināšana iesākta [pulksten] 14.25.

Nopratināšana pabeigta [pulksten] 16.35.

Latv. PSR VDTK “B” daļas tulks b[iedre] Kļimova [par atbildību] brīdināta pēc KPFSR KK 95. p[anta].

A. Kļimovas paraksts

Jautājums: Kāda ir jūsu civilā specialitāte?

Atbilde: 1933. gadā es beidzu Rīgas Valsts tehnikuma augstsprieguma nodaļu. Pēdējā laikā es strādāju Ventspils p[ilsētā] lokomotīvu depo par elektroapakststacijas priekšnieku.

Jautājums: Kur jūs ieguvāt radista specialitāti?

Atbilde: Dienesta laikā armijā Latgales divīzijas štābā es strādāju par radistu. Radista zināšanas es ieguvu šajā pašā divīzijā.

Jautājums: Kāds jums pēdējā laikā bija pārraidīšanas un uztveršanas ātrums?

Atbilde: Pēdējā laikā pārraidīšanas un uztveršanas ātrums man bija apmēram 70–80 zīmes minūtē.

Jautājums: Cik lielā mērā jūs orientējaties radiotehnikā?

Atbilde: Radiotehnikas pamatus es saprotu un radiouztvērēja un radiatoraitāja shēmās orientējos.

Jautājums: No kura un līdz kuram laikam jūs strādājāt ar radio-staciju “Marss”?

Atbilde: Ar “Marsu” es strādāju un veicu radiosakarus no 1944. g. oktobra līdz 1945. gada 9. maijam.

Jautājums: Cik regulāri tika veikts darbs ar rāciju “Marss”?

Atbilde: Radiosakarus es uzturēju vienu reizi nedēļā vai vienu reizi divās nedēļās.

Jautājums: No kurienes jūs veicāt darbu?

Atbilde: Visu laiku es strādāju Ventspils p[ilsētā] savā dzīvoklī pēc adreses: dzelzceļa stacijā, mājā Nr. 14.

Jautājums: Kādās stundās jūs uzturējāt radiosakarus?

Atbilde: Pastāvīgais darba laiks bija pulksten 12.00 pēc Vidus-eiropas laika. Bez tam varēja nozīmēt speciālu sakaru laiku. Es izteiksmes neatceros, bet šis laiks tika noteikts pēc trīs burtu kombinācijas no Šč[Q]-koda, iespējams nosacītu un 2 piecu burtu kombinācijām, kurās pirmie divi burti nozīmēja nedēļas dienu un katri nākamie divi burti sekojoši nozīmēja stundu desmitus, stundas, minūšu desmitus, minūtes.

Jautājums: Ar ko jūs uzturējāt radiosakarus?

Atbilde: Mans korespondents bija latviešu nacionālistiskā organizācija Zviedrijā. To man sacīja Arnītis.

Jautājums: Kā jūs uzskatāt, cik radiatoraitāju un radistu strādāja ar jums no Zviedrijas?

Atbilde: Pēc viena un tā paša toņa es uzskatu, ka raidītājs bija viens, bet radisti bija vairāki. Pēc dažādiem radiatorokrakstiem spriežu, ka strādāja trīs radisti. Viņu uzvārdus un segvārdus nezinu.

Jautājums: Kad un kādos apstākļos jūs saņēmt rāciju “Marss”?

Atbilde: Pirms rācijas “Marss” man bija rācija “Cēzars”, ar kuru no 1944. g. jūnija līdz septembrim es mēģināju nodibināt radiosakarus ar Zviedriju, bet nenodibināju, jo “Cēzars” bija rācija ar mazu uztveršanas diapazonu. Septembra beigās man uz darbu telefonu mehāniķis Lapiņš atnesa rāciju “Marss”, ar kuru kopš oktobra es nodibināju radiosakarus. “Cēzaru” man arī atnesa Lapiņš.

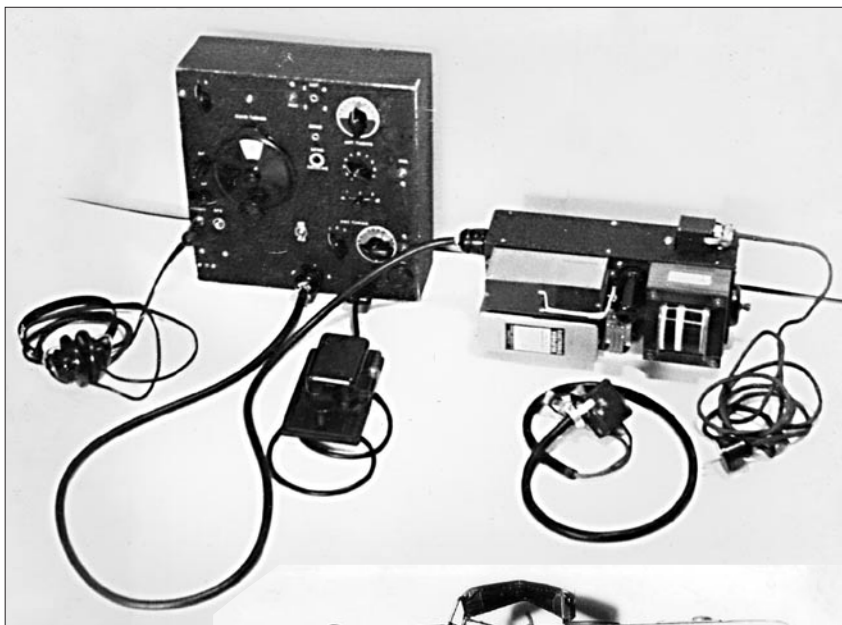
Jautājums: Kā uzdevumā jūs strādājāt ar “Marsu”?

Atbilde: Sākumā uzdevumu uzturēt radiosakarus es saņēmu no Lapiņa, bet kopš 1944. gada oktobra – no Arnīša.

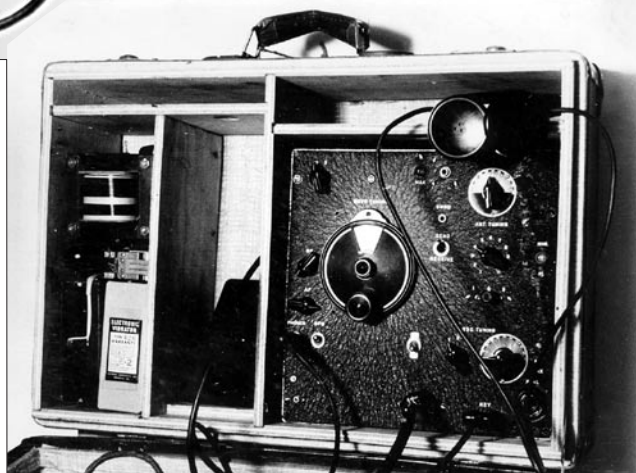
Jautājums: Ar kādām rācijām jūs vēl strādājāt?

Atbilde: Es strādāju tikai ar “Cēzaru” un “Marsu”.

Jautājums: Ko jūs pārraidījāt vai saņēmt pēdējā radiosakaru seansā?

2. att. 1945. gada rudenī Latvijas Centrālās padomes dalībniekiem Ventspilī konfiscētā rācija "Otto" (LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 78., 80. lp.)

Atbilde: Kā es liecināju, pēdējo reizi es uzturēju radiosakarus 1945. g. 9. maijā pēc MEZ [Mittleeuropäische Zeit – Viduseiropas laiks] pulksten 10 un pārraidīju apmēram 28–30 šifra kopu radiogrammu. No korespondenta neko nesaņēmu. Paziņāšanās radiosignālus es neatceros, jo tie mainījās.

Jautājums: Kādās frekvencēs strādājat jūs un centrs?

Atbilde: Man un centram bija pa vienam kvarcam, kuros strādājām. Savu kvarca frekvenci es neatceros, bet centra frekvence bija 3520 kHz [kiloherci], taču arī tas varētu nebūt precīzi.

Jautājums: Vai bija mēģinājumi atjaunot radiosakarus ar rāciju “Marss” pēc vāciešu kapitulācijas?

Atbilde: Mēģinājumus atjaunot radiosakarus es neveicu.

Jautājums: Kas jums zināms par šifru, ar kuru strādāja ar “Marsu”?

Atbilde: Šifra uzbūvi es nezinu. Vienmēr es saņēmu pārraidīšanai pa radio šifrētas radiogrammas. [Man] atnesa, kā arī es nodevu saņemtās radiogrammas sakarniecei ar segvārdu “Valentina”. Tas bija piecciparu šifrs.

Jautājums: Pastāstiet par radiogrammu uzbūvi.

Atbilde: Radiogrammas sākumā tika pārraidītas divas ciparu kopas. Pirmā divciparu nozīmē kopu skaitu, un otrā četrciparu nozīmē laiku. Tālāk seko pats šifrs.

Jautājums: Kādu kodu jūs izmantojāt sarunās?

Atbilde: Es izmantoju starptautisko Šč[Q]-kodu. Nosacītas izteiksmes neatceros un nevaru pateikt, vai tās bija vai ne.

Jautājums: Kādi norunātie signāli vai izteiksmes bija paredzēti brīdināšanai par briesmām?

Atbilde: Nekādas nosacītības nebija.

Pierakstīts pēc manis teiktā pareizi un nolasīts man dzimtajā latviešu valodā, ko ar savu parakstu apstiprinu.

E. Vecmaņa paraksts

Nopratināja: Latv. PSR VDTK “B” daļas priekšn[ieks]

kapteinis *Talalaja paraksts /Talalajs/*

PSRS VDTK “B” d[aļas] līdzstrādnieks

Koževņikova paraksts /Koževņikovs/

Latv. PSR VDTK “B” d[aļas] tulks

A. Kļimovas paraksts /Kļimova/.⁴⁵

Konfrontācijas protokoli

starp Emīlu Vecmani un citiem arestētajiem LCP dalībniekiem

Nr. 15

Konfrontācijas protokols

starp apsūdzētajiem Tunni Frici Kārļa d.
un Vecmani Emīlu Ernesta d.

1946. gada 28. februārī.

Rīgas pilsēta.

Konfrontācija iesākta [pulksten] 20.50.

Konfrontācija pabeigta [pulksten] 22.30.

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks b[iedrs] Kraujietis
brīdināts par atbildību pēc KPFSR KK 95. panta par nepareizu
tulkojumu –

Kraujieša paraksts

Протокол очной ставки
 между обвиняемыми Туннис Фридрихсон Карловичем
 и Вецманис Эмилсом Эрнестовичем.

28 февраля 1946 года Город Рига.

Очная ставка велась - 20 н. 50 минут;
 очная ставка окончена - 22 н. 30 минут.

Переводчик следствия НКВД СССР им. Крауцис
 об объективности по статье 95 УК РСФСР, за не
 правильное перевод, предупредил - Крауцис.

Обвиняемые Туннис и Вецманис заявили, что
 друг друга знают, что взаимоотношения у них
 нормальные - Ф. Туннис Е. Вецманис.

Вопрос об. Туннис: Когда и при каких обстоя-
 тельствах вы познакомились с Вецманис как
 с уголовником организации «ЛЦС»?

Ответ: Осенью, примерно в сентябре, 1944 года
 я с Фридрихсом договорился встретиться за местом в
 районе Кривалаукса, после встречи Фридрихс меня про-
 вел в одну из домов, где познакомил с Вецманисом.
 Здесь он мне сказал, что Вецманис тоже является
 организатором, что с ним нужно поддерживать связь -

Ф. Туннис Е. Вецманис

Apsūdzētie Tunnis un Vecmanis paziņoja, ka viens otru pazīst [un] ka savstarpējās attiecības viņiem normālas –

F. Tuņņa paraksts, E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Tunnim: Kad un kādos apstākļos jūs iepazīnāties ar Vecmani kā organizācijas “LCP” dalībnieku?

Atbilde: 1944. gada rudenī, apmēram septembrī, es ar Arnīti norunāju satikties aiz tilta Krievlauku rajonā, pēc tikšanās Arnītis mani aizveda uz kādu māju, kur arī iepazīstināja ar Vecmani. Šeit viņš man sacīja, ka Vecmanis arī ir organizācijas dalībnieks, ka ar viņu vajag uzturēt sakarus nacionālistiskajā pretpadomju pagrīdes darbībā.

F. Tuņņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai Tunnis liecina par reizi?

Atbilde: Jā. Tiešām mūs kā organizācijas “LCP” dalībniekus iepazīstināja Arnītis. Bet, cik es atceros, mēs satikāmies uz ielas Krievlauku rajonā, iespējams, pēc tam mēs arī iegājām kaut kādā mājā.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Tunnim: Kad, cik reizi un kādos jautājumos jūs turpmāk tikāties ar Vecmani?

Atbilde: Ar Vecmani turpmāk es satikos trīs reizes: 1944. gada decembrī Mežaka dzīvoklī, 1945. gada februārī Vecmaņa darbvietā (dzelzceļa darbnīcā) un trešo reizi pēc Vācijas kapitulācijas 1945. gada maijā. Tikšanās reizē Mežaka dzīvoklī es vaicāju Vecmanim, kur atrodas Arnītis, Vecmanis man teica, ka Arnītis atrodas Jūrkalnes pagastā, nodarbojas ar latviešu nacionālistu pārceļšanu uz Zviedriju, izlaboju, par to, ka Arnītis atrodas Jūrkalnes pagastā, sacīja nevis Vecmanis, bet Mežaks. Divās citās tikšanās reizēs sarunas par pagrīdes nacionālistisko darbību mums nebija.

F. Tuņņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jūs noliedzat Tuņņa liecības par tikšanās reizēm ar jums?

Atbilde: Jā, šīs tikšanās, par kurām pastāstīja Tunnis, notika, es vienīgi tikai neatceros, par ko bija saruna tikšanās reizē Mežaka dzīvoklī.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jums bija zināms, ka Tunnis glabā radiatoraīdātāju, un vai jūs rakstījāt Tunnim zīmīti, lai pēdējais izdod rāciju zīmītes devējam?

Atbilde: Par to, ka pie Tuņņa glabājas radiatoraīdātājs ar nosaukumu “Otto”, es zināju no Mežaka. Zīmīti uz Tuņņa vārda, lai viņš izdod rāciju, es rakstīju. Šo zīmīti no manis saņēma Bergmanis. Vēlāk es uzzināju, ka Bergmanis pēc manas zīmītes saņēmis no Tuņņa radiatoraīdātāju “Otto”.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Tunnim: Vai jūs pēc Vecmaņa zīmītes izsniedzāt rāciju, kas glabājās pie jums?

Atbilde: Jā, es pēc Vecmaņa zīmītes radiatoritāju “Otto”, kas glabājās pie manis, izsniezu kopā ar šifru un kodu; visu to saņēma Bergmanis, viņš atnāca kopā ar Klibiķi Albertu.

F. Tuņņa paraksts

Būdami noprotināti, Tunnis un Vecmanis paziņoja, ka savstarpēji uzdodamu jautājumu viņiem nav.

F. Tuņņa paraksts, E. Vecmaņa paraksts

Protokols sastādīts no mūsu teiktā pareizi, nolasīts tulkojumā uz latviešu valodu, ko apstiprinām ar saviem parakstiem.

F. Tuņņa paraksts

E. Vecmaņa paraksts

Konfrontāciju veica:

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas līdzstrādnieks

vecākais leitnants (Deņisovs) *Deņisova paraksts*

LPSR VDTK izm[eklēšanas] daļas vec[ākais] izmeklētājs

kapteinis (Ščemeļevs) *Ščemeļeva paraksts*

tulks: *Kraujieša paraksts* (Kraujietis).⁴⁶

Nr. 16

Konfrontācijas protokols

starp apsūdzētajiem Arnīti Arturu Kārļa d.

un Vecmani Emīlu Ernesta d.

1946. gada 28. februārī.

Rīgas pilsēta.

Konfrontācija iesākta pulksten 11.05.

Konfrontācija pabeigta pulksten 15.00.

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks b[iedrs] Kraujietis brīdināts par atbildību pēc KPFSR KK 95. panta.

Kraujieša paraksts

Apsūdzētie Arnītis un Vecmanis paziņoja, ka viens otru pazīst un ka savstarpējās attiecības viņiem normālas –

E. Vecmaņa paraksts, A. Arnīša paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Kad un kā starpniecību jūs iepazīnāties ar Arnīti kā pretpadomju nacionālistiskās organizācijas “LCP” dalībnieku?

Atbilde: Ar Arnīti kā pretpadomju nacionālistiskās organizācijas dalībnieku es iepazīnos 1944. gada rudenī. Iepazīšanās notika ar Frišenfelda Kārļa starpniecību.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Arnītim: Jūs apstiprināt, ka iepazīnāties ar Vecmani ar Frišenfelda starpniecību?

Atbilde: Precīzi neatceros, bet domāju, ka tas notika tieši tā.

A. Arnīša paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai Arnītis jums pazīstams kā radiosakaru ar Zviedriju vadītājs organizācijā “LCP”?

Atbilde: Jā, es pazinu Arnīti kā vienu no aktīviem pagrīdes nacionālistiskās organizācijas dalībniekiem, kurš pārzināja jautājumu par radiosakaru uzturēšanu ar Zviedriju. Man Arnītis uzdeva strādāt ar rāciju, kas piederēja iepriekš nosauktajai organizācijai.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Arnītim: Vai Vecmanis liecina pareizi?

Atbilde: Jā, Vecmanis liecina pareizi.

A. Arnīša paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jūs ar Arnīti tikāties Mežaka dzīvoklī un kādā jautājumā?

Atbilde: 1945. gada pavasarī, februārī vai martā, es ar Arnīti tikos Mežaka dzīvoklī (pie Ventspils stacijas). Arnītis toreiz gatavojās atkal izbraukt uz Zviedriju, man viņš norādīja, ka rācijai “Marss”, ar kuru es strādāju, vajag atrasties pie manis, par to nav jāzina citiem organizācijas dalībniekiem un man nevajag nevienam nodot šo radiatoraidītāju, ja par to nebūs Arnīša personisks vai rakstisks norādījums.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Arnītim: Vai jūs noliedzat Vecmaņa liecības?

Atbilde: Nenoliedzu. Bet uzskatu, ka tas notika martā, jo es visu februāri atrados Zviedrijā.

A. Arnīša paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jūs saņēmt radio-grammas no Arnīša to pārraidīšanai ar jūsu rīcībā esošo radio-raidītāju?

Atbilde: No Arnīša es nesaņēmu telegrammas pārraidīšanai ar rāciju. Man tās atnesa organizācijas sakarniece “Valentina”, no kā viņa saņēma, man nav zināms. Manis pieņemtās ienākošās radio-grammas es tāpat atdevu “Valentinai”.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Arnītim: Vai jūs saņēmt no Vecmaņa ienākošās vai izejošās radiogrammas?

Atbilde: Es tādus gadījumus neatceros.

A. Arnīša paraksts

Jautājums aps[sūdzētajam] Vecmanim: Vai Arnītis palīdzēja jums ar Tunni nodibināt sakarus kā ar organizācijas “LCP” locekli?

Atbilde: 1944. gada rudenī pa ceļam no Ventspils uz Popi Krievlauku rajonā es satiku kopā ejošos Arnīti un Tunni, toreiz Arnītis mani iepazīstināja ar Tunni un sacīja, ka pēdējais arī ir organizācijas dalībnieks un ar viņu vajag uzturēt sakarus.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Arnītim: Kādos apstākļos jūs Vecmanim palīdzējāt nodibināt sakarus ar Tunni, vai tā, kā stāsta Vecmanis?

Atbilde: Vecmani un Tunni kā organizācijas dalībniekus es tiešām iepazīstināju, bet iespējams, ka pēc tam mēs iegājām Šteimaņa dzīvoklī.

A. Arnīša paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jūs apsolījāt Arnītim strādāt ar rāciju un glabāt to vācu okupācijas laikā un pēc Sarkanās armijas ienākšanas?

Atbilde: Tā kā es negatavojos izbraukt uz Zviedriju, es apsolīju Arnītim strādāt ar rāciju un glabāt to tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, tas ir, arī pēc Sarkanās armijas ienākšanas, bet Padomju laikā tikai glabāju rāciju [tā tekstā. – Dz. Ē.].

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Arnītim: Vai Vecmanis liecina pareizi?

Atbilde: Jā, Vecmanis man apsolīja strādāt un glabāt rāciju tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, gribu tikai piebilst, ka Padomju laikā Vecmanis ar radiatoraīdītāju nestrādāja, bet tikai glabāja to, kā to viņš man arī apsolīja.

A. Arnīša paraksts

Būdami nopratināti, apsūdzētie Arnītis un Vecmanis paziņoja, ka savstarpēji uzdodamu jautājumu viņiem nav.

E. Vecmaņa paraksts, A. Arnīša paraksts

Konfrontācijas protokols pierakstīts pareizi, nolasīts mums tulkojumā uz latviešu valodu, ko apstiprinām ar saviem parakstiem.

E. Vecmaņa paraksts, A. Arnīša paraksts

Konfrontāciju veica:

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas līdzstrādnieks

vecākais leitnants (Deņisovs) *Deņisova paraksts*.

LPSR IeTK karaspēka k[ara] prokurora pal[īgs]

justīcijas majors (Sjomins) *Sjomina paraksts*

Tulks: *Kraujieša paraksts* (Kraujietis).⁴⁷

Nr. 17

1946. gada 1. marta

konfrontācijas protokols

starp apsūdzētajiem Vecmani Emīlu Ernesta d. un

Klibiķi Albertu Pāvila d.

Konfrontācija iesākta [pulksten] 13.30.

Konfrontācija pabeigta [laiks nav norādīts].

Latv. PSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks Kraujietis brīdināts par atbildību par nepareizu tulkojumu pēc KPFSR KK 95. p[anta]:

Kraujieša paraksts

Apsūdzētie Vecmanis E. E. un Klibiķis A. P. viens otru atpazīna un paziņoja, ka viņu starpā nav personīgu rēķinu.

E. Vecmaņa paraksts, A. Klibiķa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Sakiet – kad un kur jūs iepazīnāties ar Klibiķi Albertu?

Atbilde: Ar Klibiķi Albertu es iepazīnos 1945. g. 17. maijā Ventspils pils[ētā] darbā Ventspils stac[ijas] lokomotīvu depo darbnīcā. Es tur strādāju par elektroapakstacijas priekšnieku, bet Klibiķis strādāja tur, kā es vēlāk uzzināju, par depo galveno mehāniķi.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Klibiķim: Vai Vecmanis pareizi liecina par jūsu iepazīšanās datumu un vietu?

Atbilde: Jā, pareizi.

A. Klibiķa paraksts

Jautājums aps[sūdzētajam] Vecmanim: Pastāstiet, ko jūs zināt par Klibiķa Alberta nelegālo nacionālistisko darbību.

Atbilde: Ar Klibiķi es diezgan bieži saskāros dienesta lietās Ventspils stac[ijas] lokomotīvu depo, un man bija ar viņu dažāda rakstura sarunas.

Apmēram 1945. gada augustā Klibiķis ienāca pie manis darbnīcā un teica, ka Frišēfeldu arestējuši Padomju varas orgāni un nepieciešams sniegt viņam materiālu atbalstu pienesumu organizēšanas veidā. Klibiķis domāja šajā nolūkā pārdot kaut ko no savām mantām, kā arī sacīja, ka vajadzēs nolīgt advokātu, kurš aizstāvētu Frišēfeldu tiesā.

Es, zinot Frišēfeldu kā mūsu nacionālistiskās organizācijas dalībnieku, sapratu, ka Klibiķis arī pieder šai organizācijai.

Apmēram 1945. gada oktobra beigās, satiekoties ar Klibiķi uz Ventspils stac[ijas] perona, viņš pastāstīja, ka no Zviedrijas nelegāli atbraukuši četri cilvēki, viņu vidū arī Arnītis. Palaboju, par to paziņoja nevis Klibiķis, bet Bergmanis, kurš arī bija kopā ar Klibiķi. Turklāt, kā sacīja Bergmanis, divus no viņiem, to skaitā arī Arnīti, jau aizturējuši Padomju orgāni. No šejienes es vairāk pārliecinājos, ka Klibiķis saistīts ar mūsu nacionālistisko darbu. Apmēram pēc dienas–divām darbā lokomotīvu depo darbnīcā Klibiķis vērsās pie manis ar lūgumu palīdzēt iegūt dokumentus diviem no Zviedrijas atbraukušajiem, kas viņiem bija nepieciešami braucienam pa dz[elz]-c[eļu] uz Rīgas pils[ētu], kur vienam no viņiem dzīvojot sieva. Es neapsolīju to izdarīt, jo tādu iespēju man nebija. Otrajā dienā turpat darbā Klibiķis darīja man zināmu, ka šīs personas jau apgādātas ar dokumentiem.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Klibiķim: Vai jūs apstiprināt Vecmaņa liecības?

Atbilde: Vecmaņa liecības es pamatā apstiprinu. Bet vēlos paskaidrot, ka sarunas laikā starp mani, Bergmani un Vecmani 1945. gada oktobra beigās uz Ventspils stac[ijas] perona Arnīša uzvārds kā tāds netika minēts, bet mēs izteicām pieņēmumu, ka, iespējams, 4-u no Zviedrijas atbraukušo skaitā atrodas “A”, t.i., Arnītis, kuru mēs zinājām tikai ar tādu pseidonīmu vācu okupācijas periodā.

A. Klibiķa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Pastāstiet, ko jums pastāstīja Klibiķis par mēģinājumiem nodibināt sakarus ar Zviedriju.

Atbilde: Labi neatceros, bet apmēram 1945. gada augustā Klibiķis Alberts atnāca pie manis uz darbnīcu un pastāstīja, ka viņš un Bergmanis mēģināja nodibināt sakarus ar Zviedriju ar rāciju “Otto”, bet mēģinājums bija neveiksmīgs. Tāpēc viņš palūdza mani kā radistu ieiet pēc adreses Saules iela 56 pie Bergmaņa un apskatīt rāciju “Otto”, vai tai nav kādi tehniski defekti. Es piekritu Klibiķa priekšlikumam un pēc dažām dienām ieradās Klibiķa norādītajā adresē. Dzīvoklī es sastapu tikai Klibiķi Albertu, ar kuru es apskatīju rāciju “Otto” un nekādus tehniskus defektus neatradu, bet aparāts strādājis deva vājus viļņus, un šī iemesla dēļ nevarēja nodibināt sakarus ar Zviedriju. Tā kā es personīgi neko izlabot te nevarēju, ieteicu Klibiķim vērsties pēc palīdzības pie vairāk kvalificēta radio-tehnikas speciālista.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Klibiķim: Vai Vecmanis pareizi liecina par jūsu darbību, un vai jūs apstiprināt viņa liecības?

Atbilde: Vecmaņa liecības ir pareizas, un es tās apstiprinu.

A. Klibiķa paraksts

Uz kopīgo jautājumu, vai apsūdzētajiem ir savstarpēji uzdodami jautājumi par lietas būtību, paziņoja, ka viņu starpā nekādu jautājumu nav.

E. Vecmaņa paraksts

A. Klibiķa paraksts

Konfrontācijas protokols pēc mūsu teiktā pierakstīts pareizi, mums nolasīts ar tulka starpniecību latviešu valodā, par ko arī parakstāmies.

E. Vecmaņa paraksts, A. Klibiķa paraksts

Konfrontāciju veica:

Latv. PSR VDTK I[zmeklēšanas] D[aļas] vec[ākais] izmeklētājs kapteinis *Ščemeļeva paraksts /Ščemeļevs/*

Latv. PSR VDTK I[zmeklēšanas] D[aļas] līdzstrādnieks

vec[ākais] leitnants *Deņisova paraksts /Deņisovs/*

LPSR IeTK karaspēka kara prokurora pal[īgs]

justīcijas majors *Sjomina paraksts /Sjomins/*

Pārtulkoja: *Kraujieša paraksts.*⁴⁸

Nr. 18

Konfrontācijas protokols
starp apsūdzētajiem Klibiķi (Tērce) Pēteri Pāvila d.
un Vecmani Emilu Ernesta d.

1946. gada 1. martā.

Rīgas pilsēta.

Konfrontācija iesākta pulksten 10.50.

Konfrontācija pabeigta pulksten 12.45.

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks b[iedrs] Kraujietis
brīdināts par atbildību par nepareizu tulkojumu pēc KPFSR KK
95. panta –

Kraujieša paraksts

Apsūdzētie Klibiķis un Vecmanis paziņoja, ka viens otru pazīst
un ka attiecības viņiem normālas –

P. Klibiķa paraksts, E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jūs apstiprināt savas
liecības, kuras jūs sniedzāt attiecībā uz Klibiķa Pētera pagrīdes na-
cionalistisko pretpadomju darbu?

Atbilde: Jā, savas liecības attiecībā uz Klibiķi – “Piču” es ap-
stiprinu.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Kad jūs iepazīnāties, un
cik reizi turpmākajā laikā tikāties ar Klibiķi Pēteri?

Atbilde: 1945. gada jūnijā Klibiķis Alberts darbnīcā, kur es
strādāju, iepazīstināja mani ar Klibiķi “Piču”, Klibiķis Alberts, kad
mūs iepazīstināja, sacīja, ka ir viņa brālis. Pēc divām nedēļām “Pičs”
atnāca atkal uz darbnīcu un sarunā, kas mums ar viņu notika par
vispārēju tēmu, “Pičs” teica, ka viņš vācu okupācijas periodā bijis
Zviedrijā.

Bez tam “Pičs” kopā ar Bergmani atnāca pie manis divas reizes
uz manu darbavietu, tas bija 1945. gada jūlijā. Turpmāk Klibiķi
“Piču” es vairs neredzēju.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Klibiķim: Vai Vecmanis pareizi liecina?

Atbilde: Jā, Vecmanis pareizi stāsta.

P. Klibiķa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Kādā jautājumā pie jums
atnāca Klibiķis – “Pičs” un Bergmanis – “Ričs”?

Atbilde: 1945. gada jūlijā vispirms atnāca pie manis viens pats
Klibiķis “Pičs” un vaicāja, vai man ir radiosakari ar Zviedriju. Es
viņam atbildēju, ka līdz kapitulācijai es uzturēju sakarus ar Zviedriju
pa rāciju, bet pēc kapitulācijas man [sakaru] nav. Tad “Pičs” vaicāja
man, vai kādam citam ir radiosakari ar Zviedriju. Uz šo jautājumu es
atbildēju, ka man nav zināms, vai kāds uztur tagad radiosakarus ar

Zviedriju, un ieteicu šajā jautājumā vērsties pie Mežaka. Pēc divām nedēļām pie manis atnāca Klibiķis “Pičs” un Bergmanis – “Ričs”, un atkal mums notika saruna par to pašu tēmu: vai man vai kādam citam ir radiosakari ar Zviedriju. Es, tāpat kā “Pičam”, sacīju, ka man nav sakaru un nezinu, vai [tie] ir kādam citam. Šajā reizē es viņiem pateicu, ka organizācijas glabāšanā ir radiatoritājs “Otto”, bet, ja viņi grib to dabūt, tad šo jautājumu var izlemt Mežaks, pie kura arī jāvēršas. Pie manis esošo rāciju “Marss” es viņiem nedevu, jo man bija norādījums no Arņiša nevienam to nenodot. Apmēram pēc nedēļas atnāca Bergmanis [un] sacīja, ka ar Mežaku saskaņots, tad es uzrakstīju zīmīti Tunnim, lai viņš izdotu iesniedzējam rāciju “Otto”, un Bergmanis saņēma šo radiatoritāju.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Klibiķim: Vai jūs noliedzat Vecmaņa liecības?

Atbilde: Vecmanis saka pareizi. Vēlēdamies nodibināt radiosakarus ar Zviedriju, es un Bergmanis gājām pie Vecmaņa uzzināt, vai viņš pats vai kāds cits strādā ar rāciju, kā arī, vai mums iespējams iegūt radiatoritāju, jo mēs gribējām paši noorganizēt radiosakarus ar Zviedriju.

P. Klibiķa paraksts

Būdami nopratināti, Klibiķis un Vecmanis paziņoja, ka savstarpēji uzdodamu jautājumu viņiem nav.

P. Klibiķa paraksts

E. Vecmaņa paraksts

Protokols sastādīts no mūsu teiktā pareizi, nolasīts mums latviešu valodā, ko apstiprinām ar saviem parakstiem.

P. Klibiķa paraksts, E. Vecmaņa paraksts

Konfrontāciju veica:

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas līdzstrādnieks

vecākais leitnants (Deņisovs) *Deņisova paraksts*

LPSR VDTK izm[eklēšanas] daļas vec[ākais] izmeklētājs

kapteinis (Ščemeļevs) *Ščemeļeva paraksts*

LPSR IeTK karaspēka kara prokurora pal[īgs]

justīcijas majors (Sjomins) *Sjomina paraksts*

Tulks: (Kraujietis) *Kraujieša paraksts*.⁴⁹

Nr. 19

1946. gada 4. marta

konfrontācijas protokols

starp apsūdzētajiem Vecmani Emilu Ernesta d. un

Bergmani Augustu Ādolda d.

Konfrontācija iesākta [pulksten] 10.30.

Konfrontācija pabeigta [pulksten] 12.30.

Latv. PSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks Zujāne brīdināta par atbildību par nepareizu tulkojumu pēc KPFSR KK 95. p[anta]:

Zujānes paraksts

Apsūdzētie Vecmanis E. E. un Bergmanis A. Ā. viens otru atpazīna un paziņoja, ka savstarpējās attiecības viņiem ir normālas, personīgo rēķinu nav.

A. Bergmaņa paraksts

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[sūdzētajam] Bergmanim: Vai jūs apstiprināt savas liecības par Vecmaņa pretpadomju nacionālistisko darbību, kuras sniedzāt iepriekšējās nopratināšanās?

Atbilde: Jā, apstiprinu.

A. Bergmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Bergmanim: Pastāstiet, ko jūs zināt par Vecmaņa nelegālo nacionālistisko darbību.

Atbilde: Apmēram 1945. gada jūnija beigās pēc “LCP” dalībnieka Klibiķa Pētera priekšlikuma mēs abi, t.i., es – Bergmanis un Klibiķis Pēteris devāmies pie viņa paziņas Vecmaņa, kurš strādāja Ventspils stacijas lokomotīvu depo elektroapakšstacijā. Gājām tieši pie viņa uz darbu, un tur es ar viņu personīgi iepazīnos. Vecmaņa apmeklēšanas mērķis bija noskaidrot, vai viņam ir radiosakari ar Zviedriju. Sarunā noskaidrojās, ka šo sakaru Vecmanim nav. Mēs savukārt paziņojām Vecmanim, ka mēs uzturējam sakarus ar Zviedriju ar rācijas “Makss–Antons” palīdzību, bet pēdējā pazuda, un lūdzām, lai viņš palīdz mums sadabūt citu rāciju. Vecmanis apsolīja mums palīdzēt un sadabūt citu rāciju, tikai viņam bija nepieciešams par šo rācijas nodošanas jautājumu pārrunāt ar Mežaku.

Ar Vecmani es norunāju pēc dažām dienām pie viņa atkal ieiet, lai uzzinātu Mežaka lēmumu.

Pēc trīs–četrām dienām pēc Klibiķa Alberta norādījuma es gāju pie Vecmaņa, kurš paziņoja, ka Mežaks atļāvis mums saņemt esošo rāciju un ka rācija man jāsaņem no Ventspils ostas valdes kalpotāja Tuņņa, kurš dzīvoja Jūras ielā m[ājas numurs] 6. Lai Tunnis izdotu man rāciju, Vecmanis uzrakstīja man zīmīti Tunnim, kurā lūdza nodot man rāciju. Ieradies ar šo zīmīti pie Tuņņa, es saņēmu no viņa rāciju “Otto”, ar kuru mēs mēģinājām strādāt un nodibināt sakarus ar Zviedriju.

A. Bergmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jūs apstiprināt Bergmaņa liecības?

Atbilde: Jā, pilnībā apstiprinu. Bergmanis liecina pilnīgi pareizi.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Bergmanim: Vai jūs darījāt Vecmanim zināmus jūsu darba rezultātus ar rāciju “Otto” sakaru nodibināšanā ar Zviedriju?

Atbilde: Pēc dažiem mēģinājumiem nodibināt sakarus ar Zviedriju ar rāciju “Otto”, kuri bija nerezultatīvi. Mēs to Vecmanim darījām zināmu. Konkrēti par to viņam pateica Klibiķis Alberts, un pēc pēdējā [A. Klibiķa] lūguma Vecmanis atnāca apskatīt rāciju “Otto”, lai novērstu tajā tehniskus defektus. Bet, cik zinu, Vecmanis, apskatot rāciju “Otto”, tehniskus defektus neatrada.

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Bet vai šis Bergmaņa liecības ir pareizas?

Atbilde: Jā, pareizas. Tiešām, pēc tam, kad Bergmanis un Klibiķis Alberts savāca rāciju “Otto” no Tuņņa, viņi mēģināja, kā man sacīja Klibiķis Alberts, nodibināt sakarus ar Zviedriju.

E. Vecmaņa paraksts

Konfrontācijas protokols pēc mūsu teiktā pierakstīts pareizi, mums nolasīts latviešu valodā, par ko arī parakstāmies.

A. Bergmaņa paraksts, E. Vecmaņa paraksts

Konfrontāciju veica:

LPSR VDTK I [zmeklēšanas] D[aļas] vec[ākais] izmeklētājs
kapteinis *Ščemeļeva paraksts /Ščemeļevs/*

Tulkoja: *Zujānes paraksts /Zujāne/.⁵⁰*

Nr. 20

“946. gada 13. marta

konfrontācijas protokols

starp apsūdzētajiem Vecmani Emilu Ernesta d. un

Frišenfeldu Kārli Ernestu Kārļa d.

Konfrontācija iesākta [pulksten] 14.00.

Konfrontācija pabeigta [pulksten] 17.00.

LPSR VDTK izmekl[ēšanas] daļas tulks Kohanova brīdināta par atbildību par nepareizu tulkojumu [kas paredzēta] pēc KPFSR KK 95. p[anta] – *Kohanovas paraksts*

Apsūdzētie Vecmanis un Frišenfelds viens otru atpazīna un paziņoja, ka savstarpējās attiecības viņiem ir normālas, personīgo rēķinu nebija un nav.

E. Vecmaņa paraksts, K. Frišenfelda paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Pastāstiet – kad un kādos apstākļos jūs iepazināties ar Frišenfeldu?

Atbilde: Ar Frišenfeldu es iepazinos apmēram 1944. gada oktobrī–novembrī ar nacionālistiskās organizācijas dalībnieka Lapiņa starpniecību. Tajā periodā es reiz gāju pa Ventspils pils[ētas] Vasarnīcas [tā tekstā, īstenībā Vasarnīcu. – Dz. Ē.] ielu kopā ar Lapiņu un runājām par rāciju “Cēzars”, kas atradās pie manis. Es paziņoju

Lapiņam, ka rācija “Cēzars” ir mazjaudīga un ar to nav iespējams uzturēt sakarus ar Zviedriju. Tad Lapiņš norādīja, ka šajā jautājumā vajag parunāt ar “LCP” locekli Frišēfeldu. Tajā laikā uz ielas mēs satikām Frišēfeldu. Par pēdējo kā mūsu organizācijas dalībnieku es jau biju dzirdējis agrāk. Lapiņš devās uz mājām, bet es piegāju pie Frišēfelda un ar viņu iepazīnos. Mums notika saruna par rāciju “Cēzars”. Frišēfelds ieteica man labāk apskatīt šo rāciju un izteica domu, ka, iespējams, tajā bojāta antena. Pēc nedēļām divām es gāju uz Frišēfelda dzīvokli, lai saremontētu rācijas “Marss” kondensatoru, jo Frišēfeldam piederēja lodēšanas aparāti. Kopā ar Frišēfeldu mēs remontējām rāciju “Marss”.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Frišēfeldam: Vai jūs apstiprināt Vecmaņa liecības?

Atbilde: Jā, apstiprinu. Vecmaņa liecības ir pareizas, bet paskaidroju, ka nosaukumu rācijai, kuru mēs ar Vecmani remontējām pie manis dzīvoklī, es nezināju.

K. Frišēfelda paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Ar kā starpniecību jūs nodibinājāt kontaktu pretpadomju nacionālistiskajā darbībā ar Arnīti un sakarnieci “Valentīnu”?

Atbilde: Kontakta pretpadomju nacionālistiskajā darbībā ar Arnīti es nodibināju ar Frišēfelda starpniecību apmēram 1944. g. novembrī Ventspils priekšpilsētā Krievlaukos, uz kuriem ar pēdējo speciāli gāju ar mērķi personīgi iepazīties ar Arnīti un vest sarunas jautājumā par manu tālāko darbu ar rāciju “Marss”. Ar sakarnieci “Valentīnu” mani, cik atceros, iepazīstināja Mežaks, nevis Frišēfelds, kā es nopratināšanās norādīju izmeklēšanai.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Frišēfeldam: Vai jūs iepazīstinājāt Vecmani ar Arnīti?

Atbilde: Nē. Vecmani ar Arnīti es neiepazīstināju un viņa liecības šajā daļā neapstiprinu.

K. Frišēfelda paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Vai jūs pastāvat uz savām liecībām?

Atbilde: Jā, pastāvu un vēlreiz apstiprinu, ka kontaktu pretpadomju darbībā ar Arnīti es nodibināju ar Frišēfelda starpniecību.

E. Vecmaņa paraksts

Jautājums aps[ūdzētajam] Vecmanim: Precizējiet, kurš tad remontēja rāciju “Marss” – jūs vai Frišēfelds.

Atbilde: Rācijas “Marss” remontu veicu es – Vecmanis.

E. Vecmaņa paraksts

Uz jautājumu, vai starp apsūdzētajiem ir jautājumi par lietas būtību, paziņoja, ka savstarpēji uzdodamu jautājumu viņiem nav.

E. Vecmaņa paraksts, K. Frišenfelda paraksts

Konfrontācijas protokols pēc mūsu teiktā pierakstīts pareizi, mums nolasīts ar tulka starpniecību latviešu valodā, par ko arī parakstāmies.

*E. Vecmaņa paraksts
K. Frišenfelda paraksts*

Konfrontāciju veica:

LPSR VDTK I[zmeklēšanas] D[aļas] vec[ākais] izmeklētājs

kapteinis *Ščemeļeva paraksts /Ščemeļevs/*

tulkoja: *Kohanovas paraksts /Kohanova/.⁵¹*

Dokumentus un atmiņas publicēšanai
sagatavojis un komentējis
Dzintars Ērglis

ATSAUCES UN PIEZĪMES

- ¹ Ar Triju Zvaigžņu ordeņa IV šķiru ar ordeņu kapitula 1995. gada 12. aprīļa lēmumu tika apbalvots Leonids Siliņš (ordeņa numurs 30), ar 1999. gada 7. aprīļa lēmumu – Pēteris Jansons (233), Laimonis Pētersons (241) un Ēriks Tomsons (246), ar 2000. gada 3. novembra lēmumu – Kārlis Frišenfelds (279), ar 2001. gada 12. marta lēmumu – Valentine Lasmane (313).
- ² *Latvijas Nacionālais arhīvs – Latvijas Valsts vēstures arhīvs* (turpmāk: LVVA), 1516. f. (Latgales divīzija), 1. apr., 132. l., 143., 144. lp.
- ³ *Latvijas Nacionālais arhīvs – Latvijas Valsts arhīvs* (turpmāk: LVA), 1986. f. (Latvijas PSR VDK par sevišķi bīstamiem pretvalstiskiem noziegumiem apsūdzēto personu krimināllietas (1919–1991)), 1. apr., 99. l., 3. sēj., 177., 179. lp.; 7. sēj., 311., 366., 410. lp.
- ⁴ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 187. lp.
- ⁵ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 355.–367., 402.–410. lp.
- ⁶ LVA, 1986–1–99, 8. sēj., 129., 134. lp.
- ⁷ LVA, 1986–1–99, 8. sēj., 179.–180. lp.
- ⁸ Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamenta arhīva nodaļas 2009. gada 10. marta izziņa.
- ⁹ Edgars Andersons, Leonids Siliņš u.c. (1994). *Latvijas Centrālā padome – LCP. Latviešu nacionālā pretestības kustība 1943.–1945.* Upsala, 129., 207., 285. lpp.
- ¹⁰ Leonids Siliņš (2003). *Latvieši Štuthofas koncentrācijas nometnē 1942–1945.* Rīga: LU žurnāla “Latvijas Vēsture” fonds, 98., 99., 101., 106., 108. lpp.
- ¹¹ Dzintars Ērglis (2003). *Latvijas Centrālā padomes vēstures nezināmās lappuses.* Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 28., 100., 102., 103., 126., 128., 182. lpp.

- ¹² Arvīds Grigulis (1965). *Kad lietus un vēji sitas logā*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 181. lpp.
- ¹³ LVA, 1986–1–99; 1986–2–P-836.
Krimināllieta Nr. 99 sastāv no astoņiem sējumiem un divām uzraudzības lietām. Tajā ietverti izmeklēšanas materiāli par 35 arestētajiem LCP dalībniekiem un viņu atbalstītājiem.
Krimināllieta Nr. P-836 sastāv no viena sējuma un vienas uzraudzības lietas. Tajā ietverti izmeklēšanas materiāli par 1946. gada janvārī kļūdaini citas personas vietā arestēto Ventspils dzelzceļa depo elektromontieri Kārli Lapiņu (dz. 1914), pret kuru ierosinātā krimināllieta 1946. gada 19. martā tika pārtraukta. Šajā lietā atrodams E. Vecmaņa 1946. gada 17. janvāra nopratināšanas protokols, kura nav krimināllietā Nr. 99.
- ¹⁴ Dokumentā LCP dēvēta tās locekļa Valdemāra Ģintera vārdā. Šāds LCP apzīmējums sastopams vēl vairākās bijušā Latvijas PSR Ministru padomes Valsts drošības komitejas arhīva krimināllietās.
Valdemārs Valdis Ģinters (1899–1979) – arheologs, beidzis Kēnigsbergas Universitāti un LU, no 1934. līdz 1944. gadam Valsts vēsturiskā muzeja direktors Rīgā, apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeni un citiem augstiem Latvijas, Zviedrijas, Lietuvas un Igaunijas apbalvojumiem. LCP vadītājs Ventspilī t.s. Kurzemes katla periodā. 1945. gada 8. maijā aizbēga no Ventspils uz Zviedriju, kur dzīvoja līdz mūža beigām.
- ¹⁵ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 175. lp. (tulkojums no krievu valodas). Anketas aizpildīšanas datums nav norādīts.
- ¹⁶ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 177. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹⁷ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 179. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹⁸ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 178. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹⁹ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 119. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ²⁰ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 464. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ²¹ Valentine Lasmane, dzim. Jaunzeme (1916) – literatūrkritiķe, bibliogrāfe, mācību grāmatu autore, atmiņu krājuma “Pāri jūrai 1944./45. g.” sastādītāja. LCP sakarniece. 1944. gada novembrī aizbēga uz Zviedriju, kur dzīvo arī pašlaik.
- ²² Kārlis Ernests Frišenfelds (1912–2001) – elektromehāniķis, no 1936. līdz 1944. gadam strādāja dažādos amatos Ventspils elektrostacijā. LCP dalībnieks no 1944. gada, organizēja bēgļu laivu braucienus no Kurzemes uz Gotlandi. Arestēts 1945. gada 17. maijā un notiesāts uz 20 gadiem. Atbrīvots 1956. gada 9. novembrī.
- ²³ Arturs Arnītis (1909–1986) – būvinženieris, beidzis LU Inženierzinātņu fakultāti, akadēmiskās vienības “Austrums” biedrs, strādāja Ventspils ostā. LCP dalībnieks no 1943. gadā, organizēja bēgļu laivu braucienus no Kurzemes uz Gotlandi un pats vairākas reizes devās uz Zviedriju, pēdējo reizi 1945. gada 8. maijā. 1945. gada 14. oktobrī nelegāli ieradās Latvijā no Zviedrijas. Arestēts 1945. gada 16. oktobrī un notiesāts uz 25 gadiem. Atbrīvots 1957. gada 1. februārī.
- ²⁴ Alberts Klibiķis (1913–2001) – studēja LU Mehānikas fakultātē. 1945. gadā strādāja par mehāniķi Ventspils dzelzceļa stacijā. LCP dalībnieks. Arestēts 1945. gada 31. oktobrī un notiesāts uz 25 gadiem. Atbrīvots 1956. gada 25. jūlijā.

- ²⁵ No Zviedrijas atbraukusi persona, kuru milicija aizturēja kopā ar A. Arnīti, bija Jānis Šmits.
Jānis Šmits (1909–1955) – inženieris, beidzis LU Inženierzinātņu fakultāti, no 1941. līdz 1944. gadam bija Jūras departamenta darbinieks Rīgas ostā, 1944.–1945. gadā vācu armijas Latviešu leģiona virsnieks, 1945. gada aprīlī dezertēja no leģiona un līdz kapitulācijai dzīvoja nelegāli Ventpilī, 1945. gada 8. maijā aizbēga no Ventspils uz Zviedriju. 1945. gada 14. oktobrī nelegāli ieradās Latvijā no Zviedrijas. Arestēts 1945. gada 16. oktobrī un notiesāts uz 25 gadiem. Miris 1955. gada 12. septembrī ieslodzījumā Krasnojarskas novadā.
- ²⁶ Divi LCP dalībnieki, kuri 1945. gada 16. oktobrī netika arestēti kopā ar A. Arnīti un J. Šmitu, bet veiksmīgi nokļuva Ventpilī, bija jūrnieki Eduards Andersons (1919–1947?) un Laimons (arī Laimonis) Pētersons (1919–2006).
Otrā pasaules kara laikā abi bija bēgļu laivu pārcēlāji no Kurzemes uz Gotlandi, pēc nacistiskās Vācijas kapitulācijas dzīvoja Zviedrijā un 1945. gada 14. oktobrī nelegāli ieradās Latvijā. E. Andersons tika arestēts 1945. gada 5. novembrī un notiesāts ar nāves sodu, ko nekavējoši pavēlēja izpildīt 1947. gada 14. janvārī. L. Pētersons tika arestēts 1945. gada 5. novembrī un notiesāts uz 15 gadiem. Atbrīvots 1956. gada 7. jūlijā.
- ²⁷ Rīgā, Lapu ielā 27–2, dzīvoja L. Pētersona sieva Olga Pētersone (1920–2007), kura par sava vīra darbību LCP 1949. gada 25. martā kopā ar ģimeni tika izsūtīta uz Amūras apgabalu.
- ²⁸ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 181.–186. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ²⁹ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 188. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ³⁰ Šeit E. Vecmanis kļūdījās vai apzināti meloja, jo V. Lasmane aizbrauca uz Zviedriju jau 1944. gada novembrī.
- ³¹ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 189–190. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ³² Kārlis Āriņš (1920–1983) – LCP radists. 1945. gada martā aizbēga uz Zviedriju.
- ³³ Visticamāk, tas bija padomju drošības struktūru aģents Vidvuds Šveics (1919–1963).
- ³⁴ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 191.–192. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ³⁵ Domāts Satiksmes ministrijas Šoseju un zemes ceļu departaments.
- ³⁶ LVA, 1986–2–P-836, 15.–16. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ³⁷ Pēteris Klibiķis (1917–1995) – nacionālās pretošanās kustības organizācijas “Latviešu ceļš”, LCP un ģenerāļa Jāņa Kureļa grupas dalībnieks. Līdz 1943. gadam strādāja VEF. 1944. gada maijā aizbēga no Staldzenes uz Zviedriju, kur iesaistījās LCP darbā, un 1944. gada jūlijā atgriezās Latvijā. 1945. gadā strādāja Ventspils ostā par tehniķi, izmantojot dokumentus ar uzvārdu “Tercelis”. Arestēts 1945. gada 4. decembrī un notiesāts uz 20 gadiem. Atbrīvots 1955. gada 20. decembrī. Pēc atbrīvošanas nomainīja uzvārdu uz “Dainis”.
- ³⁸ Augusts Bergmanis (1922–1977) – 1943. gadā pabeidza Rīgas Valsts tehnikumu un iestājās LU Mehānikas fakultātē. 1943. gadā tika mobilizēts vācu armijas 19. SS leģionā, no kura 1944. gadā dezertēja un dzīvoja nelegāli Rīgā, Ventpilī un citur. 1945. gadā sākumā Ventspils apriņķa Ēdoles pagastā sastāvēja “Jagdverband” un Aizsargu organizācijā. Pēc nacistiskās Vācijas kapitulācijas 1945. gadā strādāja Ventpilī “Latvenergo”

par kravas mašīnas šoferi. LCP radists. Arestēts 1945. gada 8. novembrī. 1946. gada 6. jūnijā lieta tika pārtraukta. Atbrīvots 1946. gada 13. jūnijā. Pēc atbrīvošanas no apcietinājuma bija padomju drošības struktūru aģents.

- ³⁹ Voldemārs Mežaks (1914–1985) – dzelzceļnieks, no 1940. gada strādāja Ventspils dzelzceļa stacijā, 1945. gadā bija dzelzceļa remonta kolonnas priekšnieks. Pēc nacistiskās Vācijas kapitulācijas LCP grupas vadītājs Ventspilī. Arestēts 1945. gada 5. novembrī un notiesāts uz 25 gadiem. Atbrīvots 1957. gada 17. jūnijā.
- ⁴⁰ Tas bija LCP dalībnieks Fricis Tunnis (1911–1946?) – jūrniece, LCP dalībnieks. 1938. gadā beidzis Rīgas jūrskolu un līdz 1944. gada rudenim bija nelielu tvaikoņu un kuteru kapteinis Ventspils ostā. 1945. gada vasarā līdz savam arestam strādāja Ventspilī par stūrmani uz buksiera “Rota”. Arestēts 1945. gada 16. augustā. Vispirms 1945. gada 18. decembrī par aizbēgšanu 1941. gada oktobrī no padomju tvaikoņa “Vanags” un padošanos vācu gūstā Dago (Hijuma) salā notiesāts uz 10 gadiem, bet pēc tam 1946. gada 16. maijā par darbību LCP – uz 15 gadiem. L. Pētersons savās atmiņās rakstīja, ka F. Tunnis [tekstā uzvārds pierakstīts kā “Tūnis”. – *Dz. Ē.*] miris ieslodzījumā viņam blakus esošajā barakā, bet konkrētu miršanas gadu nenorādīja. No teksta satūra iespējams loģiski secināt, ka F. Tunņa nāve iestājusies 1946. gadā, sk.: Leonids Siliņš (2003). *Latvieši Štuthofas koncentrācijas nometnē 1942–1945*. Rīga: LU žurnāla “Latvijas Vēsture” fonds, 107. lpp.
- ⁴¹ F. Tunnis dzīvoja Ventspilī, Jūras ielā 6–2.
- ⁴² A. Bergmanis tobrīd irēja dzīvokli Ventspilī, Saules ielā 56–8.
- ⁴³ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 193.–197. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁴⁴ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 198.–200. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁴⁵ LVA, 1986–1–99, 3. sēj., 204.–205. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁴⁶ LVA, 1986–1–99, 6. sēj., 244.–245. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁴⁷ LVA, 1986–1–99, 6. sēj., 246.–248. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁴⁸ LVA, 1986–1–99, 6. sēj., 249.–250. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁴⁹ LVA, 1986–1–99, 6. sēj., 253.–254. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁵⁰ LVA, 1986–1–99, 6. sēj., 277.–278. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁵¹ LVA, 1986–1–99, 6. sēj., 333.–334. lp. (tulkojums no krievu valodas).

(Nobeigums nākamajā numurā)